Inozemska izdaja
Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini
Leto XXIII., št. 63
Ljubljana, četrtek 18. marca 1943-XXI
Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Correnti Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.— za inozemstvo vključno s »Ponedeljkom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Dve sovražni podmornici uničeni v Sredozemlju

V zadnjih šestih mesecih je italijansko protipodmorniško orožje uničilo 21 sovražnih podmornic, 15 pa poškodovalo

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 17. marca naslednje 1026. vojno poročilo:

Ojačena delavnost obeh topništev v severnem tuniškem odseku. Nemška letala so obstreljevala luko v Tripolisu in poletela nad neko nasprotnikovo letališče v severni Tuniziji, kjer so uničila tri letala na tleh.

Drugi nemški letalski oddelki so včeraj napadli plovečí konvoj zapadno od Bengazija, pri čemer so s torpedi zadeli dva parnika srednje tonaže, tretji trgovski parnik pa je bil zadet in se je vnel.

V srednjem delu Sredozemskega morja je lahka enota pod poveljstvom korvetnega kapitana Alberta Ceccacci iz Ancone potopila eno podmornico. Neka druga sovražna podmornica se je razletela, ko je zadela ob našo minsko pregrado.

Z današnjim podjetjem so italijanska pomorska protipodmorniška sredstva v zadnjih šestih mesecih uničila 21 sovražnih podmornic, 15 pa jih bolj ali manj težko poškodovala.

Globoko ganljivo dejanje

Milan, 16. marca, s. Med enim izmed zadnjih letalskih napadov na Milan je zvezni inspektor Angelo Negri, junaški borec v več vojnah in večkrat odlikovan za vojaško hrabrost, izgubil 6 družinskih članov. Ob eksploziji neke bombe je ena njegova nečakinja, vzgojena v popolnem fašističnem duhu, vzklikala: Živela Italija! Zmagali bomo! Zdaj se je zvedelo, da je tovariš Negri takoj po pogrebu žrtev izročil zveznemu tajniku v Milanu s preprostostjo fašista in vojaka 6 volnenih žimnic umrlih družinskih članov. Dogodek je globoko ganil milansko prebivalstvo.

Albanski dar Oboroženim silam

Tirana, 17. marca. s. Razen 3111 stotov volne, ki je albanski narod svoj čas daroval borečim se Oboroženim silam, so Albanci hoteli prostovoljno darovati tudi denarni prispevek. Zbrano vsoto 1,285.000 lir so včeraj izročili vrhovnemu poveljniku Oboroženih sil Eksc. Dalmazzu. Vsoto je izročil predsednik višjega korporativnega fašističnega sveta Eksc. Koliqui, predsednik odbora za zbiranje volne za bojevnike. Ob izročitvi vsote je Eksc. Koliqui izjavil, da naj bo dar odkritosrčna in skromna priča sodelovanja Albancev v vojni. Eksc. Dalmazzo se je zahvalil predsedniku in odboru in podčrtal plemenitost in spontanost dejanja prebivalstva vseh albanskih pokrajin. Dejal je, da smatra darilo kot ponoven dokaz bratskih in vzajemnih vezi, ki vežejo delaven narod in narod v sivozelenem. Vsem gre za dosego zmagovitega cilja. Obvestil je člane odbora, da je sklenil dati darovano vsoto na razpolago albanski vladi za prebivalstvo, ki je najbolj trpelo zaradi vojne. Albanski listi so poudarili pomembnost dogodka in poveličevali novo manifestacijo solidarnosti med skipetanskim ljudstvom in Oboroženimi silami.

Uničevanje sovjetskih sil pri Harkovu

Nemško prodiranje pri Bjelgorodu se nadaljuje — 66 sovjetskih oklopnih voz uničenih — Izjalovljeni sovjetski napadi pri Ilmenskem jezeru

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 17. marca. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Južnovzhodno od Harkova obkoljene sovražnikove sile so bile po zavrnitvi več poskusov izpada stisnjene na tesen prostor in se bližajo uničenju.

Na področju pri Bjelgorodu napreduje naš napad dalje proti vzhodu. Močni sovražnikovi protinapadi so bili odbiti, pri čemer je izgubil 66 oklopnih voz. Oddelki bojnih letal so z uničujočim učinkom napadali umikajoče se sovjetske kolone in sovražnikova ojačenja na brzih pohodih na fronto.

V hudih borbah ob Ilmenskem jezeru so naše čete včeraj dosegle nov obrambni uspeh. Sovjetske čete so se ves dan zaman zaletavale proti nemški fronti, pri čemer so utrpele hude krvave izgube in izgubile razen tega pred našimi postojankami številne oklopne vozove.

V ostalih odsekih vzhodne fronte so bili samo boji krajevnega pomena.

Iz južnega odseka tuniške fronte poročajo o živahnem obojestranskem topniškem delovanju.

Letalstvo je potopilo v Sredozemskem morju 10.000 tonsko trgovsko ladjo. Pri napadu na sovražni konvoj so bili trije prevozni parniki zažgani.

Nekaj lahkih angleških bombnikov je v včerajšnjih večernih urah ob slabem razgledu napadlo nek kraj v zapadni Nemčiji. Prebivalstvo je imelo izgube. Eno sovražno letalo je bilo sestreljeno.

Nemški prodor k srednjemu Doncu

Berlin, 16. marca. Nemška ofenziva v južnem odseku vzhodne fronte se razvija s silovito brzino in osvaja vedno nova prostranstva, ki so pred dvema ali trema tedni še ležala v zaledju sovjetske vojske. Nemške udarne čete so prodrle globoko severnovzhodno od Harkova in ogražajo važno središče Bjelgorod, ki je tudi prometno križišče in ga bodo Rusi po vsej verjetnosti skušali braniti na vso moč. Toda razen pritiska na to mesto in brzega napredovanja na jugu imenovanega kraja je treba zabeležiti tudi močan nemški napad severnozapadno od Kurska. To pomeni, da je še neki drugi del nemške fronte stopil v gibanje in da so nove množice Nemcev prešle iz obrambe v napad v trenutku, ko je sovražna vojska v krizi zaradi umika svojega levega krila.

V Berlinu še niso izrekli nikakršne napovedi o poteku ofenzive na področju Kurska, vendar je jasno, da so te operacije logično razširjenje zmagovitega protinapada, ki je izšel iz odseka med Djeprom in Doncem. Pri tem se je Nemcem posrečilo prodreti do Donca in se utrditi ob tej reki na fronti, dolgi nekoliko sto kilometrov. Takisto so na vzhodu osvojile osrednje ukrajinsko industrijsko področje in strateško zelo važne postojanke. Vsi ti uspehi se morajo pripisati nemški taktiki prožne borbe, ki jo je vrhovno poveljništvo nemških čet uporabilo med zimsko sovjetsko ofenzivo. To nemško taktiko je zlasti anglosaška propaganda smešila v onih dneh, ko je kazalo, da bo ruski valjar pregazil nemške čete. Izraz »elastična obramba«, ki je po mnenju sovražnikov imel samo namen, da zakrije nemške poraze, je sedaj pokazal svojo pravo globoko vsebino in dokazal nasprotnikom njihovo lahkomiselno podcenjevanje nemške taktike. Prav taktika prožne borbe je dosegla velike uspehe in prevrnila vse sovjetske operativne načrte.

Včerajšnje nemško poročilo javlja tudi obkolitev sovražnih čet južnovzhodno od Harkova. Iz dopolnilnih obvestil je razvidno, da gre za precejšnje število ruskih divizij, ki so odrezane od svoje glavnine. Dočim se uničevalna bitka južnovzhodno od Harkova nadaljuje in se pričakuje nadaljnji razvoj nemškega udarca na področju Bjelgoroda in Kurska, hoče maršal Timošenko ojačiti svoj pritisk v odseku Ilmenskega jezera da bi tukaj prodrl nemško fronto. Razen velikih množic pehote ter oklopnih sredstev ima Timošenko na severnem delu fronte na razpolago močno topništvo. Kakor računajo, je tam v boju 500 baterij vseh kalibrov, ki mečejo svoj ogenj na nemške postojanke. Kljub temu pa Rusi doslej niso mogli zabeležiti nikakršnega uspeha.

Splošni položaj dovoljuje nemškim vojaškim tehnikom trditev, da se sedaj ne more več govoriti o enotni sovjetski ofenzivi. Čeprav so napadi sovražnika v posameznih odsekih siloviti, imajo vendar čisto krajevni značaj. Najvažnejše operacije so nedvomno tiste, ki jih izvaja nemška ofenziva. (Piccolo.)

Potrtost v Moskvi

Stockholm, 16. marca. s. Padec Harkova je povzročil v Moskvi precejšnjo potrtost, piše dopisnik lista »New York Times«. Nemški odpor je prišel nepričakovano. Lahko se je domnevalo, da bo sovražnik reagiral, da pa bo imel take uspehe tako naglo, se je zdelo nemogoče. V ruskem tisku poveličevani uspehi, ponovne trditve, da so Nemci izčrpali svoje rezerve in da so prisiljeni in ne morejo več zadržati sovjetske ofenzive, so rodili prepričanje, da ne bo mogel ničesar ustaviti pohoda boljševiških armad od zmage do zmage. Energija, odločnost in junaštvo, s katerimi so nemške čete zopet prešle v protinapad, in porazni uspehi, ki so jih dosegle z osvojitvijo Harkova, ki je najvažnejša strateška postojanka, so porušile umetno zgradbo pretiravanj in blaznega upanja. Izginilo je navdušenje, v katerem so živeli Rusi, ki so pričakovali uspehov brez konca. Zdaj so presenečeni in globoko potrti. Harkov je izgubljen. Izgube so ogromne. Nemci še naprej prodirajo. To so stvarnosti, ki jih komentarji sovjetskega tiska v opravičilo hudega poraza ne morejo spremeniti.

Da v Moskvi smatrajo položaj za resen, kaže poziv osrednjega odbora komunistične stranke vojakom, naj se upirajo do zadnjega sovražni nevarnosti. Ta poziv je zasnovan v enako dramatičnem tonu kakor tedaj, ko je šlo za Stalingrad. Doživljeni porazi so vplivali na moralo ruske vojske, kar tudi dokazuje poziv vojakom, ki se končuje s hudimi grožnjami proti morebitnim ubežnikom.

Stockholm, 16. marca. Moskovski politični krogi poudarjajo, da je selaj na harkovskem odseku fronte položaj zelo kritičen in da je nemška ofenziva z zopetno zasedbo Harkova dosegla znamenit uspeh. Vesti, prihajajoče iz Moskve v London, ki jih objavlja dopisnik »Svenske Dagbladet«, pravijo, da je izguba Harkova v sovjetski prestolnici izzvala veliko potrtost pri ljudstvu, ki smatra to izgubo za težak poraz.

Tudi moskovski dopisnik »Timesa« raziskuje učinek padca Harkova v notranjosti Rusije in pravi, da se v Moskvi s skrbjo vprašujejo, kakšen bo učinek nemške protiofenzive. Odločnost in borbenost, ki jo kažejo nemške čete na vsej vzhodni fronti, sta napravili velik vtis v Rusiji. Javnost v Sovjetski zvezi je zanesljivo pričakovala neprekinjenega niza uspehov in si niti malo ni bila v svesti, da bi se položaj v tako kratkem času tako temeljito izpremenil. Kar se tiče nemške taktike, poudarjajo vojaški krogi, da so si nemški protinapadi sledili postopno drug za drugim in z veliko odločnostjo kakor lansko zimo. Količina čet in materijala, ki se ga je Nemcem posrečilo zbrati in vreči v boj, je presenetila Ruse, ki so pričakovali, da bo njihova ofenziva do dna izčrpala ljudske in materijalne rezerve sovražnika. (Piccolo.)

Izjalovljeni sovjetski napadi

Berlin, 16. marca. s. Iz vojaškega vira se doznava, da je sovražnik včeraj v srednjem odseku zapadno od Kirova in Vjazme napadel ia več točkah z ne več kot tremi bataljoni močnimi silami, pa je bil povsod odbit. Umikalno premikanje nemških čet je tudi včeraj sovražnika zmedlo in presenetilo. Poizkus sovražnih sil v moči enega polka, da bi ovirale te pokrete, se je izjalovil s hudimi in krvavimi izgubami za nasprotnika, ki se je moral naglo umakniti.

Dvomljiva anglosaška pomoč

Berlin, 16. marca. s. V vojaških krogih poudarjajo, da so angleške radijske postaje nedavno objavile, da so se v odsekih Rževa in Vjazme pojavile velike količine angleških in ameriških tankov ter topov in letal anglosaške proizvodnje. V resnici, izjavljajo v tukajšnjih krogih, je bilo doslej ugotovljenih na tem področju fronte samo 6 tankov tuje proizvodnje, in sicer 5 ameriškega tipa »Matilde 3« srednje tonaže in en tank angleškega tipa »Mark«. Teh pet ameriških tankov in angleški tank so bili uničeni v odseku med Moskvo in Vjazmo. Izjavljajo nadalje, da niso našli nobenega drugega vojnega materijala angleške ali ameriške znamke na omenjenem področju.

Hitlerjevo odlikovanje generala Dietricha

Berlin, 16. marca. s. Hitler je odlikoval poveljnika oklopne divizije SS, pripadajočega zboru »Adolf Hitler«, generala Dietricha z meči k hrastovemu listu viteškega križa reda Železnega križa. General Dietrich je 26 nemški vojak, ki je bil odlikovan s tem najvišjim odlikovanjem.

Hudo razdejanje v Grimsbyju

Berlin, 16. marca. s. O napadu nemških težkih bombnikov v noči na 16. t. m. na važno pristanišče Grimsby ob vzhodni angleški obali se doznavajo naslednje podrobnosti:

Napad je trajal okrog tri četrt ure. Pričel se je ob 21.15 in se je končal okrog 22. Nemški bombniki so dolgo krožili nad področjem izliva reke Humber in so odvrgli velike količine rušilnih in zažigalnih bomb na pomole vzhodno od velikega pomola »Alesandria«. Mnoge bombe so v polno zadele objekte. Številni in obširni požari so izbruhnili kmalu nato, ko so prvi vali bombnikov vrgli svoje bombe. Učinkovit napad je bil zaključen, kakor je bilo odrejeno navzlic izredno hudi protiletalski reakciji in nastopu angleških nočnih lovcev. Rušilne bombe velikega kalibra, ki so zadele ladjedelnice ter vse pristaniško področje, so povzročile hudo razdejanje.

Velike angleške letalske izgube

Berlin, 16. marca, s. Mednarodna obveščevalna agencija doznava, da je angleško letalstvo v preteklem tednu med svojimi terorističnimi napadi na kontinent izgubilo 98 letal, po večini štirimotornikov z nad 800 mož posadke.

Finska v borbi za evropsko civilizacijo

Budimpešta, 16. marca. s. Finski kmetijski minister Ikonon je dal nekaj zanimivih izjav dopisniku madžarske brzojavne agencije o obnovi domovini priključenih ozemelj. Minister je izjavil, da so finske čete našle finske pokrajine v Kareliji v neverjetnem stanju. Boljševiki so po načrtu vse uničili. Vse to bi se lahko dokazalo vsemu svetu, da bi razumel, česa so boljševiki sposobni. Finski narod je ponosen, da so bile nekaj mesecev po zopetni osvojitvi tega finskega ozemlja na novo zgrajene šole in cerkve ter obnovljena pristanišča. Ikonen je podčrtal, da so izkušnje v Kareliji prepričale finski narod, da se mora boriti proti boljševizmu in braniti ne samo vero in kulturo, temveč tudi življenjsko raven evropskega človeka.

Istovetnost stremljenj držav trojnega pakta

Kakor sile Osi v Evropi stremi tudi Japonska po osvoboditvi Azije anglosaškega vpliva

Rim, 16. marca. s. V italijanskem zavodu za Srednji in Daljni vzhod je minister Šuniki Kase, japonski opravnik poslov, predaval o zadnjem razvoju japonsko-kitajskih odnosov. Navzoči so bili minister Tajnik stranke Vidussoni, nemški veleposlanik Mackensen, španski veleposlanik Cuesta, posebni japonski delegat pri Sv. Stolici Harada, poslaniki Mandžukua, Taja, Rumunije in Slovaške, zastopniki senata, zbornice fašijev in korporacij ter Italijanske akademije, šef Glavnega stana Milice general Galbiati, zastopniki vojaških resorjev, guverner, prefekt, zvezni tajnik, visoki funkcionarji zunanjega ministrstva in ministrstva za ljudsko kulturo ter odličniki iz političnega in kulturnega sveta. Minister Kase, ki ga je predstavil veleposlanik Aloisi kot zastopnik predsednika zavoda senatorja Gentile, je očrtal zgodovino odnosov med Japonsko in Kitajsko od pričetka vojne s Čangkajškovim režimom do ustanovitve nove kitajske narodne vlade pod predsedništvom Vangčingveja. Orisal je visoke in nesebične cilje Japonske pri uveljavljanju novega reda in ustanavljanju nove Velike vzhodne Azije ter gigantski napor Japonske za osvoboditev vseh narodov v Aziji izpod sebične hegemonije anglosaške plutokracije. Ta japonska prizadevanja so popolnoma enaka onim Osi za ustvaritev novega reda v Evropi, zaradi katerih je prišlo do najtesnejšega sodelovanja med državami trojnega pakta in njihovimi zavezniki za dosego končne zmage.

Številno poslušalstvo je s toplim odobravanjem večkrat prekinilo predavatelja, ki je predaval v italijanščini, in je ob koncu živahno odobravalo njegova izvajanja.

Velik pomen Tojovega obiska v Nankingu

Tokio, 16. marca. s. Japonski listi posvečajo mnogo pozornosti obisku ministrskega predsednika generala Toja na Kitajskem. »Nipon Times« poudarja važnost tega obiska in pomen nove japonske politike do Kitajske. Ostali listi so poudarili, da je bil ta obisk zelo potreben za utrditev sodelovanja med Nankingom in Tokijem v svrho ugodnega zaključka borbe proti Ameriki in Angliji. List »Minkuo Jihpao«, glasilo kitajske narodne vlade piše, da obisk min. predsednika Toja ne bo samo ojačil japonsko-kitajskih odnosov, temveč bo imel važne posledice v skupnem naporu za premaganje Angležev in Američanov. Japonsko sodelovanje z narodno vlado Kitajske, je omogočilo Kitajski, da pripravi trdne temelje za ojačenje lastne vojske v najkrajšem času.

Novi japonski uspehi v Junanu in Birmi

Uničevanje obkoljenih kitajskih čet

Rangun, 16. marca. s. Japonske sile, ki so točno pred mesecem dni pričele svoje operacije proti sovražnim četam, ki so bile zbrane ob meji Birme in Kitajske ter med Birmo in Indijo, da bi zopet odprle birmansko pot za oskrbovanje čungkinške vlade, so sovražnika obkolile na področju reke Nu v pokrajini Junan in v odseku reke Kinvin v Birmi, zadajajoč mu hude udarce.

Po poročilih z operacijskega področja je sovražniku umik popolnoma onemogočen. Po nadaljnih obvestilih se doznava, da japonske kolone, ki so hudo potolkle čungkinške čete pri reki Nu, nadaljujejo svoj pohod po dolini Cinjing v kitajski pokrajini Junan. Japonske čete so dosegle 7. t. m. Šonhukan in prišle v stik z bežečim sovražnikom. Kitajci so izgubili mnogo padlih in velike količine vojnih potrebščin. Po drugih vesteh so japonske kolone dosegle tudi Kangaj, važno strateško središče sovražnika, 60 km južnozapadno od Tangšunga v pokrajini Junan. Sovražnik je zbežal v doline reke Tajjing, kjer je popolnoma obkoljen.

Japonske kolone, ki operirajo v severni Birmi, so prodrle v dolino Hukavug, kjer so porazile sovražne sile v raznih krajih in kjer naglo napredujejo.

Resnične ameriške izgube na Pacifiku

Tokio, 16. marca. s. V tukajšnjih pomorskih krogih opozarjajo na protislovja v zadnjih poročilih ameriškega mornariškega ministrstva. Zadnje ameriško poročilo javlja n. pr. izgubo dveh nosilk letal, 4 težkih križark, 3 lahkih križark, 13 rušilcev, in sicer od 8. avgusta l. 1942 do 7. februarja 1943. V tukajšnjih krogih podčrtavajo, da je ameriško mornariško ministrstvo 26. oktobra lani objavilo, da so bile potopljene tudi 3 težke križarke »Quincy«, »Vincennes«, in »Asturia«. Dne 11. januarja je poročalo o potopitvi »Nordhamptona«. 18. februarja pa o potopitvi »Chicaga«, kar znaša skupno 5 težkih potopljenih križark, dočim javlja poročilo ameriške admiralitete 14. marca samo 4 potopljene križarke. V tukajšnjih krogih podčrtavajo nadalje, da znašajo po podatkih japonske admiralitete izredno hude ameriške izgube skupno 98 bojnih ladij, 33 trgovskih ladij in 42 poškodovanih bojnih ladij ter 8 poškodovanih trgovskih ladij. Američani so nadalje izgubili 1311 sestreljenih ali poškodovanih letal in sicer med 7. avgustom lani in 7. februarjem letos v bitkah pri Salomonskih otokih in pri otoku Rennel. Američani še naprej po svojem običajnem načinu javljajo z veliko zakasnitvijo svoje izgube. Izgube pri Pearl Harbourju so bile objavljene po enoletnem molku.

Mornarji z največje francoske oklopnice so dezertirali

Bern, 16. marca. s. Iz Washingtona poročajo, da so dezertirali mornarji francoske oklopnice »Richelieu«. Število dezerterjev je gotovo bilo znatno, ker se boje, da ladja ne bo mogla več pluti zaradi pomanjkanja mornarjev. Bolj zanimiva kakor vest je podrobnost dopisnika lista »Neue Zürcher Zeitung«, da so bili dezerterji aretirani in internirani na Elis Islandu, kar je povzročilo nejevoljo degolističnega zastopstva, ki pravi, da se ne sme aretirati ljudi z legitimacijami boreče se Francije in da je to kršitev pogodbe med ameriško vlado in De Gaullom, ki je bila podpisana v preteklem avgustu. V nekaterih angleških krogih imajo vtis, da skušajo zastopniki De Gaulla dobiti na svojo stran in uvrstiti v svoje vrste kar največje število francoskih mornarjev, da bi potem lahko trdil, da imajo francosko mornarico v oblasti. To bi dalo misliti, da so sami degolisti naščuvali mornarje »Richelieua« k dezertaciji. Neka brzojavka iz Washingtona švicarskim listom doaja, da je neki francoski oficir z ladje podal čisto protiameriške izjave. Kakor je videti, dokazuje tudi ta epizoda, da so še živa nasprotja med Giraudovim pokretom in pripadniki De Gaulla.

»Richelieu« je najmodernejša in najmočnejša ladja francoske mornarice. Ni bila še dokončana, ko je izbruhnila vojna. Ob severno ameriški invaziji je bila v Dakarju in jo je ameriška mornarica poškodovala. Nato so jo zavlekli v Ameriko, da bi jo popravili.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Nesporazumi med Anglijo in Sev. Ameriko

Svarilni glasovi pred obveznostmi Zedinjenih držav za povojno dobo

Lizbona, 16. marca. s. V zvezi z obiskom ministra Edena v Washingtonu objavlja »Times« uvodnik o nesporazumih med Londonom in Washingtonom, ki so nastali zlasti po izkrcanju zaveznikov v severni Afriki. Članek navaja, da je treba odpraviti zmotno pojmovanje o Angliji, ki se zanima samo za evropsko politiko in se ne more ter se noče več zanimati za svetovno politiko. Če je res, da bodo Zedinjene ameriške države s Pacifika in Atlantika gledale še naprej proti zapadu in vzhodu, je treba upoštevati, da ima tudi Anglija življenske interese na Pacifiku. Amerika ne sme misliti, da se namerava Anglija umakniti s pacifiškega področja. Kar se tiče vodstva vojne, zatrjuje »Times«, da ni samo Anglija, temveč tudi Amerika odgovorna za priznavanje prednosti evropski fronti. Vse nesporazume je treba pojasniti, da bo ustvarjena potrebna vzajemnost obeh narodov. Treba je nujno zboljšati način posvetovanja med zavezniškimi narodi. Podpredsednik Amerike gotovo ni pretiral nujnosti tega ukrepa, ko je opozoril svoje rojake na potrebo, da se Anglija in Amerika zadovoljivo sporazumeta z Rusijo. V zaključku piše »Times«, da namen Edenovega obiska v Washingtonu gotovo ni predložitev konkretnih predlogov, temveč stremljenje po boljšem razumevanju ameriškega stališča. Obenem bo skušal Eden v Ameriki prikazati splošne poteze sedanje in bodoče angleške politike.

Lizbona, 16. marca. s. »New York Times« se bavi v uvodnem članku z angleško-ameriškimi pogajanji v Washingtonu ter izjavlja, da gre za prvi poskus določitve povojne politike. List pripominja, da je treba premostiti oviro, ki jo je sovjetska vlada postavila na dnevni red kot problem, tičoč se teritorijalnih izprememb na temelju ruske teze, da vodi Sovjetska zveza sama sedanjo vojno. Pri razpravi o tem predmetu je senator Wehler opomnil, da je nespametno govoriti o povojnih zadevah, dokler se ne ve točno, kaj se bo zgodelo v Evropi in Aziji. Senator opozarja ameriško vlado, naj se Zedinjene države ne dajo pritegniti k nikaki bodoči mednarodni obveznosti, dokler se ne bo vedelo, kaj hoče in kaj bo lahko imel Stalin. O ameriških povojnih problemih piše »Herald Tribune«, da bi bilo neumno, ako bi se Zedinjene države zavezale za razne socialne načrte na dolgo dobo, pač pa je potrebna vsa skrb, da se onemogoči katastrofa, ki bi lahko takoj nastala po končani vojni zaradi brezposelnih množic, ki sedaj služijo v vojski ali delajo v vojni industriji.

Nemški odgovor na Wallaceove izjave

Berlin, 17. marca. s. Govor, ki ga je imel včeraj dr. Dietrich po radiu, so v celoti objavili tukajšnji listi z obširnimi pripombami. »Volkischer Beobachter« pravi, da je dr. Dietrich izpulil Američanom iz roke dvojno karto, s katero so se hoteli udeležiti igre v mednarodni politiki. Načelnik nemškega tiskovnega urada je tudi ovrgel trditve Wallaceove in jih označil kot propagandne potvorbe. »DAC« pravi v zvezi s tem, da je dr. Dietrich pokazal ogromno razliko med duhom evropske omike in med duhom tako zvanega novega sveta, ki bi se hotel sedaj povzdigniti na mesto učitelja in mojstra evropski celini. »Börsenzeitung« pravi, da je Wallace dobil zaslužen odgovor, ki bo zgodovinskega pomena, ko se bodo presojala dejanja tistih mož, ki delujejo v današnji politiki. Drugi listi nemške prestolnice polemizirajo z Wallaceovimi izjavami na sličen način.

Sodelovanje Turčije z arabskimi deželami

Ankara, 17. marca, s. Anatolska agencija objavlja poročilo o razgovoru, ki ga je imel predsednik turške vlade Saradzoglu z dopisnikom arabske tiskovne agencije. Predsednik je izrazil svojo simpatijo za arabske države ter za njihov kulturni in gospodarski razvoj. Zatrdil je, da bo Turčija vedno pripravljena podpirati napredek Arabcev na tem področju.

Zboljšanje železniškega prometa smatrajo v Turčiji kot najboljši znak za nadaljnje trgovske odnošaje z arabskimi deželami. Saradzoglu je tudi poudaril, da se bodo že v najkrajšem času odpravile vse nevšečnosti, ki ovirajo železniški promet z arabskimi deželami, ter je še enkrat poudaril najboljšo voljo, ki jo ima Turčija napram arabskim deželam. Ob koncu je dejal, da vzdržuje turška vlada dobre odnošaje s svojimi sosedi in da bo vprašanje morskih ožin naletelo vedno na granitni odpor Turkov, pa naj pride že vojni poseg od katerekoli strani.

Počastitev spomina Franca Župca in Jaroslava Kiklja

V torek ob 16. se je direktor tajništva vseučiliške organizacije F. U. Giuseppe Martorelli ob spremstvu podzaupnika Petra Kalana in direktorija organizacije poklonil na pokopališču ob prvi obletnici njune smrti ob grobovih vseučiliščnikov Franca **Župca** in Jaroslava **Kiklja**, ki ju je ubila komunistična roka.

F. U. Martorelli se je spomnil s kratkimi besedami obeh dijakov, ki sta morala umreti, ker sta od začetka pripadala vseučiliški organizaciji v Ljubljani in dejansko sodelovala pri vseučiliški organizaciji Ljubljane, prvi kot podzaupnik, drugi kot član direktorija.

Nato je govoril podzaupnik Kalan o obeh padlih tovariših v imenu vseh vseučiliških dijakov in potrdil voljo po nadaljevanju borbe proti komunizmu, katero sta padla tovariša pričela.

Usoda Evrope je na kocki

Glavni problem evropske celine v tej vojni je zmaga nad vsemi protievropskimi silami

Znani italijanski publicist Mario Appelius je objavil te dni v glavnem fašističnem glasilu »Il Popolo d'Italia« uvodnik pod naslovom »Problem št. 1« iz katerega posnemamo naslednje glavne misli:

Mi Evropci smo pozabili na Evropo. Trli smo se drug ob drugega, borili drug proti drugemu samo zato da bi si iztrgali drug drugemu košček meje ali del bogastva ne da bi pri tem kdaj pomislili na Evropo. Anglija je razvila svojo moč prav zato, ker smo mi pozabili na Evropo. Britanski imperij je otrok te naše evropske zmote.

Kadar koli se je od Napoleona dalje pojavila na evropski celini osrednja energetična sila ki bi lahko ustvarila evropsko celinsko skupnost, se je Anglija vselej vmešala, da bi to preprečila. Notranja trenja v Evropi so zvitemu Albionu vedno nudila sredstva, da je zmagal proti Evropi. To pot je bila kontinentalna sila, ki je izšla iz evropskega telesa, večja kakor kdaj prej, ker je imela svoje korenine v političnem dejstvu zavezništva med romanstvom in germanstvom in v ideološkem dejstvu fašistične socialne reforme.

Anglija je začutila nevarnost, ki bi jo zanjo pomenila okrog Osi duhovno združena Evropa, ki bi utegnila postati zelo močna. Anglija je smatrala to grožnjo za tako resno in nujno, da je to pot v nasprotju s svojim izročilom prva napovedala vojno Nemčiji. Tudi to pot je našla v Franciji, Poljski, Norveški, Nizozemski, Belgiji, Jugoslaviji in Grčiji običajne vazale in klijente, ki so bili pripravljeni voditi vojno za angleške račune proti evropskim narodom. Velika zasluga Osi je bila, da se zaradi teh okoliščin ni pustila zmesti in da je navzlic temu proglasila za svoj vojni namen ustvaritev »zemljepisnega evropskega prostora«.

Os seveda ni čakala do 1943, da bi izjavila, da se bori za Evropo. Proglasila je to takoj. To evropsko uveljavljenje Osi se je moglo tedaj zdeti čudno, ko je nemška vojska vdrla na Poljsko, se izkrcala na Norveškem, zasedla Belgijo in Nizozemsko ter porazila Francijo, a temu ni bilo tako. Preskočila je enostavno vse preludije in intermezze ter trmasto dvignila na zgodovinskih tleh borbe evropsko zastavo.

Ponudba miru, ki jo je Os stavila Angliji po Dunkerqueu, je bila velika evropska poteza. Bilo je poslednje povabilo Evrope Angliji, naj bi zopet stopila v »evropski politični prostor«, h kateremu zemljepisno spada.

Vstop boljševiške Rusije in Zedinjenih držav v vojno je pojasnil zmedo prve faze konflikta. Kakor sta sproti Washington in Moskva odkrivala svoje osvajalne namene nad evropskim ozemljem in zgodovinsko uničenje Evrope je evropski značaj borbe Osi postajal od leta do leta, od meseca do meseca vedno bolj jasen. Boljševizem in amerikanizem sta dva velika sovražnika Evrope, angleški narod pa je izdajalec, ki je prodal Evropo Zedinjenim državam za trideset Judeževih dolarjev in Moskvi za trideset Iškarijotovih rubljov. Boljševizem in amerikanizem, ako naj razvijeta svojo moč, morata uničiti Evropo, kajti Evropa ki je dala svetu tisočletno civilizacijo, zapira in bo za vedno zapirala pot imperijalizmom Moskve in Washingtona. Ta mala celina ima ogromno duhovno moč, neizčrpno fizično življenjskost, ogromno zgodovino, globoko dinamiko, osrednji zemljepisni položaj in latinsko-germansko dušo, ki stremi po vsemirju in večnosti. Dober Američan si torej mora želeti konec Evrope in dober Rus mora želeti isto. Na Evropcih je, da branijo Evropo.

Zoprna kupčija, s katero je Washington prodal Evropo boljševizmu, zbuja odpor, toda ne more ga osenetiti, ker je logična. Nelogična je samo angleška veleizdaja. Razložiti se da le z dejstvom, da je Anglija mislila, da vodi »svojo vojno«, medtem ko dejansko vodi le vojno za severne Američane in boljševizem.

Evropski narodi imajo ta trenutek sveto dolžnost, da se združijo v blok in da združeni dobe strašno igro, v kateri je zaposlena Evropa.

Mnogo je v Evropi starih in novih nasprotij. Vsa ta nasprotja, ki so takšna že dva tisoč let, pa niso nikdar ubila Evrope. Amerikanizem in boljševizem jo lahko ubijeta. Vsa notranja nasprotja Evrope pa tudi niso tako usodna, kakor običajno mislijo. Vsa so namreč otroci istega vzroka, zemeljske omejenosti celine. Ni mogoče živeti v miru 470 milijonom ljudi v kletki deset milijonov kvadratnih kilometrov. Rešitev vseh evropskih vprašanj je v ustanovitvi »velikega evropskega prostora«, v katerem naj po duhu najnovejšega rimskega komunikeja naj, dejo svojo ureditev vsi narodi v okraču pravice, kolektivne varnosti in skupnega blagostanja.

Vprašanje številka 1 pa je, da Evropa zmaga v tej vojni. Vse ostalo je samo po sebi rešljivo in bo nujno rešeno. Nobenemu narodu se ni treba bati, da bi izginil kajti Evropi so potrebne vse narodnosti in evropske razlike. Evropa bo zmagala, ker je duša sveta in mojstrovina človeške civilizacije.

Trdna bojna odločnost Italije

Pod naslovom »Naprej!« je najnovejša številka zunanjepolitične revije »Relazioni Internacionali« objavila uvodnik, v katerem zelo jedrnato in odločno tolmači pomen nedavnih rimskih razgovorov o priliki Ribbentropovega obiska v Rimu. Revija piše med drugim:

»V zadnjem času je sovražno in nevtralno časopisje mnogo pisalo o prvih boječih poskusih za mir in kompromis. Kakor v prejšnji svetovni vojni naj bi se tudi v tej že pojavil njen Sikst Bourbonski. O vsem tem pa italijanski narod ničesar ne ve in tudi ničesar vedeti noče, ne danes ne jutri, kar naj si zapomnijo vsi, oni zunaj, ki nas sovražijo in se bore proti nam, in oni doma, ki hočejo veljati za dobro misleče in ki že pripravljajo najbolj rožnate načrte.

Vojna je še v teku, bolj kakor kdaj in lahko traja še dalje, kakor je trajala doslej. Vrh tega ni njen politični obraz niti najmanj še očrtan in jasen; še vedno so ljudje, ki se bodo morali natančno opredeliti, kakor bo sproti zahteval razvoj. Spuščati se danes v načrte o miru in o ureditvi, je povsem nekoristen možganski napor. Italijanski narod ve, da ima samo to nalogo, da v tej vojni zmaga. Kajti v tej vojni gre za sam obstoj italijanskega naroda in njegov razvoj, pa ne le oni, ki ga je dosegel do l. 1936., temveč tudi oni, ki je bil zgrajen v letih od 1861. do 1918. Zato italijanski narod vsako misel na kompromis in mir enostavno odbija po svojem zdravem razumu. Ako hočejo pregaziti italijanski narod, naj vedo da se ta narod brani z vsemi svojimi silami; ako hočejo uklon'ti italijanski narod, naj vedo da se ta narod upira in da se pripravlja za še večji odpor. Nobeno odpovedovanje in nobena omejitev ne predstavlja zanj žrtve, temveč človeško in neodložljivo nujnost. To je jasno in natančno znano vsakomur. To pa je tudi kategorična zahteva.

Da ne bo nobenega dvoma, želimo pribiti: Naj nihče ne misli, da pomenijo te trditve za italijanski narod samo besedičenje. Italijanski narod se v polni meri zaveda vseh težav, ki jih je že premagal in ki bi jih še moral premagati. Prav dobro tehta tveganje, naloge in napore, ki se jim čuti kos. Nasproti sovraštvu sovražnika, ki pripravlja njegovo raztelesenje in obubožanje, nasproti sovraštvu sovražnika, ki si že prisvaja privilegij, da bi ga zasužnjil, se italijanski narod prav dobro zaveda, da je njegova dolžnost boriti se do kraja, metodično in z neuklonljivo hladnokrvnostjo. Zopet se mora kolo usode zasukati po hladni odločitvi tega naroda.

V tem je pomen razgovorov Duceja in nemškega zunanjega ministra v Rimu v dneh od 24. do 28. februarja t. l. Zopetna potrditev povezanega in totalitarnega napora Osi in njenih zaveznikov pomeni najboljši odgovor sovražnim podtikanjem in upom. Fažizem in narodni socializem sta do skrajnosti dosledna. Po volji drugih je ta vojna postala vojna ideologij. Naša ideologija, ki je za nas sedanjost in bodočnost, mora zmagati nad preteklostjo, razen ako se narodi ne žele vrniti v senco stoletij, namesto da bi sprejeli prostovoljne namige življenja.

V tem pogledu niso dopustne nikake utvare in če jih kdo tostran in onstran Alp le goji in se z njimi opaja, ga nujno vabimo, naj jih zopet skrije. Ko smo to pribili, hočemo še reči, da je enostavno nepojmljivo govoriti o miru in bodočih načrtih, več ali manj bodočih načrtih, ko si pa še ni mogoče jasno predstavljati, kakšna bo ta Evropa, ki se kuje v sedanji vojni. Po mnenju nekaterih naj bi ona bila torišče vseh zla, ki že tisočletja pritiskajo človeštvo. Prav zaradi tega italijanski narod že sedaj odklanja vsako možnost kompromisa s preteklostjo, ki jo že sedaj smatra za uničeno. Ali bo Evropa imela živ čut za človeško vzajemnost ali pa Evrope zopet enkrat ne bo. To se pravi, da bo takšna kakor prej, kar pa bi pomenilo, da je bila vsa ta vojna tako rekoč zaman.

Vsaka misel izhaja iz dejanja kakor tudi vsaka doktrina. Zato misli italijanski narod sedaj samo na to, da bi zmagal v tej vojni, ki jo je sam in prostovoljno hotel v juniju pred tremi leti, ne iz neprevidnosti, temveč zato, ker se je njenega pomena zavedal. Ta vojna ne pomeni za italijanski narod prologa neke drame, temveč njen epilog, epilog drame, ki traja od dne proglasitve neodvisnosti in ki so jo današnji sovražniki hoteli preko mere podaljšati zaradi svojih interesov, svojih včerajšnjih in jutrišnjih interesov . .

Ko se bo nasmejala zmaga, bo tudi italijanski narod govoril o miru in bo delal načrte o obnovah in preureditvah. Ne prej. To pa pomeni spremeniti v meso in kri znani, značilno italijanski pregovor, pregovor italijanske modrosti, da ne smemo postaviti voza pred vola.«

Najvišje odlikovanje maršala Mannsteina

Berlin, 16. marca. s. Hitler je odlikoval maršala von Mannsteina, poveljnika neke skupine vojske, ki je morala prenašati glavno težo sovjetske zimske ofenzive 1942/43 s hrastovim listom k viteškemu križu reda železnega križa.

Kriza angleške prehrane

Buenos Aires, 15. marca. s. Znani angleški pisatelj Blomfield, ki se zdaj posveča poljedelstvu, hudo kritizira v ameriški reviji »Times« stanje prehrane v Angliji. Blomfield poudarja, da so ameriški voditelji vse storili, da bi kompromitirali proizvodnjo živil. Javnost je o tem zelo slabo obveščena. Poljedelski minister je dokazal, da je popolnoma nesposoben. Eno leto oklevanja je privedlo do sedanjega stanja. Blomfield zahteva, naj se živila v konzervah takoj racionirajo. Rezerve maščob so zelo majhne. Količina pridelkov je povsod manjša. Pisec navaja, za koliko odstotkov je poljedelska proizvodnja padla v raznih državah Amerike in to zaradi pomanjkanja delovne sile, ki se je preselila v industrije in zaradi pomanjkanja poljedelskih strojev v zvezi z neenako razdelitvijo jekla in surovin posameznim industrijam.

Otvoritev novega španskega parlamenta

Madrid, 17. marca. s. Novi španski državni zbor je začel svoje delovanje z otvoritveno sejo ob prisotnosti državnega poglavarja. Okoli poslopja zbornice se je zbrala velika množica ljudi in tudi zbornične galerije so bile nabito polne. Seji so prisostvovali tudi člani diplomatskega zbora, zastopniki oblasti, hierarhi stranke in druge odlične osebnosti.

Nov španski pravosodni minister

Madrid, 16. marca. s. Uradni list objavlja dekret o razrešitvi pravosodnega ministra Estebana Bilbaoa. Za pravosodnega ministra je bil imenovan Eduardo Aunos. Z nadaljnjim dekretom so imenovani za prvega podpredsednika skupščine Josee Maria Alvaro za drugega podpredsednika Luis Correro Blanco in za prvega tajnika Mariano Osorio Arevalo.

Španski delavci na poti v Nemčijo

Barcelona, 17. marca. s. Skupina 800 španskih delavcev je danes odpotovala na delo v Nemčijo. Na kolodvoru so jo pri odhodu pozdravili hierarhi Falange in sindikalno vodstvo stranke. Delavcem je bilo prirejeno navdušeno slovo.

Nov madžarski red

Budimpešta 16. marca. s. Na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra za narodno obrambo je regent Horthy ustanovil novo odlikovanje reda Sv. madžarske krone. Ta red se bo podeljeval izključno samo za madžaersko narodno stvar zaslužnim inozemcem.

Smrt westminstrskega nadškofa

Lizbona, 17. marca. V Londonu je umrl kardinal Artur Hinsley, nadškof v Westminstru. Pokojni kardinal se je rodil v Selbyju 25. avgusta l. 1865. Bil je mnogo let rektor britanskega kolegija v Rimu. Nato je postal naslovni škof sevastopolski, kasneje pa mu je bil dodeljen naslov sardskega nadškofa. L. 1935. je bil premeščen v Westminster, za kardinala pa je bil imenovan v konzistoriju z dne 13. decembra 1936.

Razveljavljene živilske nakaznice

Prehranjevalni zavod Visokega komisarijata za Ljubljansko pokrajino sporoča:

Ugotovilo se je, da je zmanjkalo iz paketa, poslanega občini Brusnice (Novo mesto), 39 živilskih nakaznic za mesec marc, ki so označene s številkami od 173462 do 173000, a niso izpisane in so brez pečata.

Te živilske nakaznice so neveljavne, na kar posebno opozarjamo vse trgovce in gostinske obrate, ki so dolžni prijaviti pristojni oblasti vsakogar, ki bi predložil katero izmed teh nakaznic.

Ponovno opozarjamo trgovce in gostinske obrate, da ne smejo sprejemati samih odrezkov, ki so od nakaznice že odrezani.

Pomladansko blato po cestah

Prejšnje pomladi so se v časnikih pogosto pojavljale pritožbe proti blatu na tej ali oni mestni ulici. Vedno se je našel kak »star Ljubljančan, »opazovalec« »davkoplačevalec«, ki je opozarjal javnost in mestno občino na pomanjkljivosti po cestah. Ti ljudje so pač videli blato in si ga razlagali kot nekako posledico malomarnosti občinske uprave in njenih uslužbencev. Pravi krivec blatu na peščenih cestah hodnikih ali na sprehajalnih poteh po Tivoliju pa ni malomarnost ali pomanjkanje dobre volje, temveč so temu krive v glavnem naše klimatske in geološke razmere.

Z vodo jesenskega deževja in tajajočega se snega se popolnoma prepoji gornja plast zemlje. Pozimi, zlasti kadar je zima ostra, pri nas večkrat pade temperatura na —20° do —25°. Vsa gornja plast zemlje zmrzne do globine kakih 70 cm. Ko proti kraju zime nastopijo topli dnevi, se sneg prične počasi tajati. Voda se deloma odteka po površini, deloma pa pronica v gornje plasti zemlje ki so že odtajane. Ilovica, ki tvori glavni del gornje plasti zemlje na južni strani mesta in tudi velik del na severni strani se napne, dvigne in razmehča. Osuševanje poteka prav počasi, ker so reke in potoki polni vode, ter se podtalna voda ne more hitro odtekati, zaradi velike zračne vlage — ljubljanske megle — pa tudi ne more izhlapevati.

One peščene ceste, ki imajo kamnito podlago, in pa makadamske so take da površinska voda hitro odteče ali ponikne, kapilarna voda se pa po gramoznem gradivu ne more dvigniti navzgor.

Naprava cest s kamnito podlago pa je razmeroma draga in se uporablja samo tam, kjer je promet dosti velik. Manj pomembne ceste (bivše poljske poti, občinske ceste II. vrste) in peščeni hodniki pa so brez te kamnite plasti, ki preprečuje vlago in zato lahko opazujemo, kako se prav te ceste močno razmehčajo.

Če pomladi nastopi južno in vetrovno vreme se svet hitro osuši — če pa prevladuje kontinentalno vreme — kot letos ko je podnevi na soncu toplo ponoči pa pade temperatura pod ničlo — odtajana zmrzal podnevi le počasi izhlapeva, ponoči pa spet zmrzne, tako da ostanejo poti dalj časa razmehčane.

Proti temu zgodnjepomladanskemu blatu skoraj ni pomoči. Če namreč nasujemo pred popolnim osušenjem hodnike s peskom, se ta pesek zaradi globokega razmehčanja sveta hitro pogrezne in bi bilo zato pot treba posipati vsak teden. Poleg tega bi pri morebitnem novem snegu šel pesek v izgubo ker bi ga s snegom odkidali s hodnikov. Koristilo bi pač posipanje z debelo plastjo pesku (kakih 25 centimetrov) tako da bi bilo obenem preprečeno dviganje kapilarne vode, toda to bi bilo seveda tako drago, da bi tega ne zmogla nobena občina.

Šele pozneje, ko se po nekaj dnevih toplega in vetrovnega vremena zgornja skorja zemlje osuši in ko odteče podtalna voda tako da se posuši zemlja tudi v globini, se izplača hodnike posuti. Posebno učinkovito je posipanje cest, ki so v globini že osušene ob dežju, ko se površina ceste zopet malo omehča, da se gramoz ali pesek malo vtisne v cesto. Tak način vzdrževanja cest, hodnikov in sprehajalnih poti je običajen in najboljši primeren tudi v Ljubljani. Ljubljančani bodo pač tudi letos morali potrpeti če so po končani zimi ceste nekaj dni blatne in še niso za pomladansko nasipanje.

Zanimiva debata v angleškem parlamentu

Churchillov sin obsoja angleško politiko v severni Afriki

Lizbona, 17. marca. s. Živahna debata se je razvila v angleški spodnji zbornici zaradi političnega pisma, ki ga je napisal sin ministrskega predsednika kapitan Randolph Churchill in ki ga je objavil neki londonski list. V debato je posegel sam šef vlade in skušal brez uspeha pobiti kritiko svojega sina. Randolph Churchill je napisal svoje pismo, ko je bil v vojaški službi v severni Afriki dodeljen Intelegence Serviceu. V pismu obžaluje, ker se smatra za izdajalca vsak Francoz, ki je služil vichyjski vladi. Randolph Churchill energično brani Giraudovo imenovanje Peyroutona za generalnega guvernerja Alžira.

Laburist Bevan je vprašal, kako je v vojnem času sploh mogoče, da oficir, ki je v službi na vojnem področju, lahko s pomočjo tiska poseže v politično vprašanje. Churchill je odgovoril, da mu je znano, da vojaški zakoni samo prepovedujejo oficirjem objavljanje prispevkov v listih o vojaških vprašanjih, zaradi česar je cenzura dovolila objavo pisma. Ta preprosti odgovor ni zadovoljil laburističnega poslanca, ki je pripomnil, da je Randolph Churchill kot oficir kritiziral svoje glavne poveljnike ter sta ministrski predsednik in Roosevelt izjavila, da pritiče samo generalu Eisenhowru odločanje o odnosih s funkcijonarji vichyjske vlade v severni Afriki. Churchill ni odgovoril, toda se tuli ni mogel izmuzniti na enak način, ko ga je konzervativec major Astor vprašal, ali ve, da cenzurni predpisi za Srednji vzhod prepovedujejo oficirjem pisati o političnih vprašanjih, ki se tičejo njihove službe. Na to vprašanje, ki je popolnoma demantiralo prvo Churchillovo izjavo, je več poslancev vzkliknilo: »Odgovorite!« Churchill je odgovoril, da ne ve za te posebne predpise. Zbornica je sprejela to izjavo s smehom in ironičnimi komentarji, laburist Bevan pa je izjavil, da smatra odgovor ministrskega predsednika za nezadovoljiv in si pridržuje pravico zopet načeti to vprašanje ob prvi priliki.

Gospodarstvo

Gospodarske vesti

= **Motorizacija italijanskega kmetijstva.** Te dni je bil v Turinu kongres italijanskih kmetijskih strokovnjakov, ki je bil posvečen vprašanju motorizacije italijanskega kmetijstva. Na tem kongresu je bilo ugotovljeno, da bo Italija po vojni potrebovala letno okrog 5000 novih traktorjev. Poleg tega bo treba vsako leto obnoviti 40.000 navadnih in motornih plugov ter številne druge kmetijske stroje. Ker v prvi dobi po končani vojni ni računati z možnostjo uvoza kmetijskih strojev, bo treba domačo proizvodnjo kmetijskih strojev dvigniti preko obsega pred sedanjo vojno in povečati produkcijske naprave. Kapaciteta tvornic za umetna gnojila pa bo lahko tudi po vojni krila rastočo potrošnjo.

= **Razširjenje pridelovanja bombaža v Italiji.** Kakor smo že poročali, bo letos površina bombažnih kultur nadalje povečana, in sicer predvsem na področje južno od črte Littoria—Foggia, kjer so po izkušnjah najugodnejši pogoji za pridelovanje bombaža. Za letošnje leto je bila določena površina 90.600 ha nasproti 64.600 v letu 1940. Največje uspehe je pokazalo pridelovanje bombaža v Siciliji in na Pontinskih poljih južno od Rima.

= **Iz hrvatskega gospodarstva.** V Zagrebu je bila z glavnico 10 milijonov kun ustanovljena delniška družba »Sjeme« d. d. za vzgajanje, odbiranje in razmnoževanje semen in industrijskih rastlin. Družba bo za dosego svojih namenov zgradila semenogojske postaje in bo izvedla organizacijo za prodajo semen na debelo in drobno. Družba je bila ustanovljena z izdatno pomočjo države, ki je vpisala pretežni del glavnice, in sicer na ta način, da je prepisala na novo družbo kot stvarno vlogo veleposestvo Bingula z vsemi nepremičninami, z živim in mrtvim inventarjem in zalogami (vrednost te stvarne vloge je bila ugotovljena v višini 5 milijonov kun) in veleposestvo Maričevo z vsemi gospodarskimi, stanovanjskimi in ostalimi zgradbami ter z živim in mrtvim inventarjem. (Vrednost te vloge je bila ocenjena na 4.994.000 kun). Ostanek 6000 kun pa je bil vplačan v gotovini. V kratkem se bodo pričela med Hrvatsko in Bolgarijo nova trgovinska pogajanja, ker bo sedaj veljavni trgovinski sporazum potekel 31. marca.

= **Pospeševanje agrarne proizvodnje v Protektoratu.** Ob ustanovitvi Češkomoravskega protektorata so bile cene kmetijskim proizvodom precej nižje kakor v ostali Nemčiji, medtem ko so morali kmetje razmeroma drago plačevati obratne potrebščine — zlasti umetna gnojila. Da se izkoristijo vse možnosti za povečane kmetijske proizvodnje so bile postopno cene za pridelke zvišane, medtem ko je šlo prizadevanje za tem, da se produkcijski stroški ne povečajo. V primeru z letom 1939-40 so bile v letu 1941-42 cene poljskim pridelkom za okrog 75% večje. Cene proizvodom živinoreje za 78% in cene živini sami za 53%. Na drugi strani pa so se cene za mrtvi inventar dvignile le za 7%, pri krmilih so se cene dvignile za 22%, cene umetnim gnojilom pa so bile znižane za 25%. Tako se je v celoti nivo cen za pridelke povečal za 63%, cene obratnih sredstev in mezde pa so povprečno narasle le za 15%. Ta politika cen je znatno pripomogla k povišanju kmetijske proizvodnje v Protektoratu.

= **Prepoved izdelovanja draguljev v Nemčiji.** Kakor je znano, so bile v Nemčiji te dni v zvezi s splošno zaporo trgovinskih obratov, ki niso važni za preskrbo prebivalstva, zaprte tudi trgovine z draguljі. Sedaj je nemški državni pooblaščenec za žlahtne kovine izdal še naredbo, po kateri je prepovedano vsako izdelovanje draguljev zlasti predelovanje dragih kamnov in biserov in predelovanje žlahtnih kovin v dragulje. Žlahtne kovine in dragi kamni se smejo predelovati le za znanstvene in tehnične svrhe na podlagi odobrenja državnega urada za žlahtne kovine. Vsi obrati pa morajo prijaviti svoje zaloge. Gornja prepoved velja od 1. aprila t. l.

= **Vnovčenje presežkov žitnega pridelka v Srbiji.** Komisarični vodja srbske družbe za agrarne proizvode SADA (prej Prizad) je objavil prvo letno poročilo, in sicer za razdobje od 1. julija 1941 do 30. junija 1942. Družba se je v tem času bavila predvsem z vnovčenjem presežkov žitne proizvodnje in razdeljevanjem presežkov. Družba je svoje posle vršila preko centrale za promet z žitom, krmili, stročnicami in oljaricami. Potrošniška cena za pšenico je bila v vsej državi enotno določena. Prav tako je bila uvedena enotna cena za moko in kruh po vsej deželi. Zaradi omejitve poslovnega področja družbe SADA na področju Srbije je bila prejšnja organizacija Prizada v Banatu likvidirana. Inventar in zlasti vreče so prevzele nemške gospodarske organizacije v Banatu. Istočasno je družba izvedla nakupovalno organizacijo v sami Srbiji. Nakupna cena za pšenico je znašala 350 din, za koruzo pa 250 din. Da se zasigura oskrba beograjskega prebivalstva z moko je bila v okrajih okrog Beograda predpisana obvezna oddaja določenih količin žita. Količino, ki jo je moral vsak okraj oddati, so razdelili na občine, te pa so količino razdelile na posamezne kmetovalce. Ta način se je dobro obnesel in je bil potem razširjen na vse ostalo področje Srbije, ki ima žitne presežke. Zaključni račun družbe po stanju 30. junija 1942. zaznamuje pri blagu dobiček 25.8 milijona din. Dohodek od obresti in provizij je znašal 3.4 milijona din. Po odbitku stroškov in dodelitvi 10 milijonov din za poseben sklad pri generalnem pooblaščencu za gospodarstvo v Srbiji je ostal čisti dobiček v višini 4.5 milijona din.

= **Novo vojno posojilo v Zedinjenih državah.** V lanskem decembru so Zedinjene države spričo narasle kratkoročne zadolžitve izdale prvo veliko dolgoročno vojno posojilo v višini 9 milijard dolarjev, sedaj pa napovedujejo za april novo vojno posojilo, ki naj bi prineslo 13 milijard dolarjev. Decembrsko posojilo je bilo izdano z obrestno mero 2.5% in z amortizacijsko dobo 26 let. Glede na poslabšanje položaja na denarnem in kapitalnem trgu pa računajo sedaj strokovnjaki, da bo treba obrestno mero dvigniti, podobno kakor v prvi svetovni vojni. V splošnem poudarjajo, da je financiranje sedanje vojne mnogo težavnejše, kakor je bilo financiranje prve svetovne vojne. Takrat so Zedinjene države z rednimi davčnimi dohodki krile okrog 30% vseh vojnih izdatkov, sedaj pa je ta odstotek navzlic znatno povišanim davkom mnogo manjši. Vojni stroški so namreč neprimerno večji. Samo v januarju letošnjega leta so znašali vojni stroški 6.37 milijarde dolarjev. Zaradi tega se v sedanji vojni mnogo hitreje dviga državna zadolžitev. V vsem poteku prve svetovne vojne so morale Zedinjene države najeti 25 milijard dolarjev posojil, medtem ko je samo v drugem polletju lanskega leta narasla zadolžitev za 40 milijard. Financiranje pa bo vedno težavnejše, kar kažejo podatki o likvidnostnih rezervah ameriških bank pri federalnih rezervnih bankah. Te likvidnostne rezerve so znašale v jeseni 1940 še 6.9 milijarde dolarjev, ob koncu lanskega leta pa so se skrčile že na 2 milijardi dolarjev.

= **Zbiranje starega bakra v Ameriki.** V Zedinjenih državah imajo hude skrbi zaradi kritja ogromne potrebe bakra za oborožitvene svrhe. Zedinjene države sicer proizvajajo velike količine bakra, navzlic temu pa ne morejo kriti znatne potrošnje. Zato je vlada Zedinjenih držav sestavila posebno komisijo, ki naj preuči to vprašanje zlasti tudi v zvezi z možnostjo štedljivejše uporabe bakra. Leta 1942. je bila proizvodnja bakra skupaj z uvozom za 8% manjša kakor potrošnja, za letošnje leto pa cenijo ta primanjkljaj na 25%. Ker zahteva ureditev novih rudnikov in topilnic precej časa, v doglednem času ni računati s tem, da bi bilo mogoče domačo proizvodnjo bakra bistveno povečati. Zato nameravajo sedaj zaseči vse zaloge zasebnega gospodarstva, zlasti pa zbrati stare predmete iz bakra v posameznih gospodinjstvih. Dvomljivo pa je, če bo pričo velike potrošnje bakra prinesla zbirka starih bakrenih predmetov pomembnejše olajšanje.

= **Organizacija pridelovalcev konoplje v Bački.** S priključitvijo Bačke in Baranje je Madžarska postala važen proizvajalec konoplje. V okviru celotne madžarske proizvodnje konoplje odpade 80 odstotkov na Bačko. Glede na velik pomen te panoge gospodarske delavnosti so tvornice za predelavo konoplje v Bački ustanovile v okviru madžarske zveze industrijcev posebno organizacijo, ki so ji poverili tudi važne posle v zvezi z razdeljevanjem kontingentov in dirigiranjem proizvodnje. V kratkem pa bodo v obliki delniške družbe ustanovili še posebno centralo za konoplio, ki bo tesno sodelovala z novo organizacijo.

= **Uporaba madžarskih klirinških dobroimetij v Nemčiji.** Madžarska ima v klirinškem plačilnem prometu z Nemčijo precejšnja dobroimetja, ki jih bo postopno uporabljala za razne finančne transakcije. Deloma so bila ta dobroimetja že uporabljena za odkup raznih madžarskih dolgoročnih obveznosti v Nemčiji in za odkup madžarskih delnic, ki so v nemških rokah. Letno poročilo madžarske Narodne banke med drugim navaja, da je Madžarska lani za izredna neblagovna plačila porabila 137 milijonov mark, predvsem za odkup obligacij. Te transakcije se izvršujejo preko šest madžarskih velebank. V teku je sedaj akcija za odkup delnic madžarskih podjetij kolikor so v nemških rokah.

= **Praktično podržavljenje švicarske Narodne banke.** Medtem ko so v mnogih drugih državah izločili vpliv zasebnih delničarjev pri novčanih bankah ali pa so izvršili podržavljenje, je v Švici v teku proces prakt. podržavljenja. Glede na razne kritike je bilo te dni uradno objavljeno, da pripada sedaj že več nego polovica delnic [illegible] Narodne banke kantonom odnosno kantonalnim bankam. Iz registra delničarjev po stanju 31. decembra 1942. je razvidno, da je le 11 delničarjev, ki imajo več kakor 200 delnic. V celoti pa je 7640 [illegible] delničarjev.

Ako želiš dobro prodati oglašuj v »Jutru«!

E. Josin:

Stara Ljubljana

XX.

Ljubljanski odvetniki

Tudi več starih ljubljanskih odvetnikov sem poznal:

Dr. Etbin Henrik Costa se je rodil leta 1832. v Novem mestu in umrl leta 1875. Odvetniško pisarno je otvoril leta 1869 na Bregu.

Dr. Valentin Zarnik se je rodil leta 1837., umrl pa leta 1888. Bil je znan govornik na raznih taborih, velik politik in tudi pisatelj. Svojo pisarno je imel v Križevniški ulici, tam kjer je sedaj mala gostilna »Pod skalco«. Zapustil je sina dr. Miljutina Zarnika, magistratnega direktorja, ki je že umrl. Drugi sin je dr. Boris Zarnik, univ. profesor v Zagrebu, ki še živi. Soproga dr. Valentina Zarnika je bila hči zdravnika dr. Kosa s Šentpetrske ceste in sestra Ivana Kosa, ki se je preselil v Rusijo ter ustanovil tam veliko podjetje Kos & Dürr v Petrogradu; podjetje je dobavljalo gradbeni materijal za večje stavbe. Umrl je v Carskem Selu leta 1907.; o tem sem že pisal v svojih spominih avgusta lani.

Dr. Fran Papež se je rodil v Mokronogu leta 1838. in je bil odvetnik od leta 1879. do smrti leta 1929. Pri njem je bil koncipijent dr. Ivan Šušteršič, pozneje deželni glavar kranjski in dr. Furlan, odvetnik v Ljubljani. Dr. Papež se je pečal tudi s politiko; bil je deželni poslanec, občinski svetnik itd. Svojo pisarno je imel na Križevniškem trgu, sedaj Napoleonovem trgu v bivši Reharjevi hiši.

Dr. Alfonz Mosche se je rodil v Ljubljani leta 1839. in umrl l. 1901. Bil je odvetnik v Ljubljani od leta 1871. Pri njem je bil koncipijent dr. Ivan Tavčar, poznejši odvetnik in ljubljanski župan. Mosche je bil tudi politik, dolgo časa je bil občinski svetnik in deželni poslanec. Svojo pisarno je imel v Frančiškanski ulici.

Opeharjeni dr. Ahazhizh

Dr. Karel Ahazhizh je bil Ljubljančan, posestnik stare, a lepe hiše na Starem trgu, kjer je imel v drugem nadstropju svojo pisarno; mož je bil zelo zabaven v družbi. Hodil je zvečer na kozarec piva v restavraciji »Pri Rožli«, kjer se je točilo plzensko pivo. Njegova soproga je bila iz obče znane Zeschkove rodbine. Ahačič je izvršil prodajo velikega zemljišča ob Miklošičevi cesti. Mož je umrl za kapjo. Gospa dr. Grosmanova je vnukinja starega dr. Ahačiča.

Prav zanimiv je dogodek, ki se je zgodil v pisarni dr. Ahačiča. Kot računski izvedenec sem imel pred 50 leti opravka pri dr. Ahačiču, ki mi je tožil, da sedaj nima pisarja, ker je tega pred kratkim odslovil. Pomislite, kaj mi je storil ta h...., pravi dr. Ahačič. V omari sem imel velik šopek, v katerem je bilo vtaknjenih mnogo finih smotk, ki mi ga je poklonila moja družica. Ko sem si poželel enkrat dobro, fino smotko, sem začudeno ogledoval moj šopek: namesto finih smotk so bile same smrdljive »šuštar-kube«. Nepoštenega in nesramnega človeka sem takoj zapodil.

Dr. Valentin Štempihar je bil odvetnik v Ljubljani. Pisarno je imel Pod Trančo, a kmalu se je preselil v Kranj.

Dr. Robert Schrey plem. Edelwerth je imel svojo pisarno v Krisperjevi hiši v Špitalski ulici. Mož je bil odločno nemškega mišljenja; bil je tudi občinski svetovalec in deželni poslanec.

Dijaški dobrotnik dr. Munda

Dr. Franc Munda je bil rojen v Sagojičih blizu Ptuja leta 1831., umrl pa je leta 1914. v Ljubljani. Slovel je kot izvrsten pravnik, podpiral je ubožce, humanitarne in kulturna društva. Mož ni bil oženjen, bil je neznatne male postave ter prav preprosto oblečen. Kot prijatelj narave je hodil prav pogosto zjutraj na Zgornji Rožnik ter je zajtrkoval v gostilni Peršin. V opero ki je razdelil društvom in svojim sorodnikom lepa volila, večino svojega imetja, t. j. hiše v Gradišču in na Rimski cesti pa je volil dijaški ustanovi.

Dr. Josip Supan je bil odvetnik ter nekaj časa župan ljubljanski. Pisarno je imel na Bregu; potem je postal direktor pri Kranjski hranilnici.

Dr. Franc Suppantschitsch je bil odvetnik v Ljubljani in tudi posestnik v Šelenburgovi ulici.

Dr. A. Pfeffere je imel kot odvetnik svojo pisarno v vogalni hiši trgovca Maurerja na Križevniškem, sedaj Napoleonovem trgu.

Dr. Maksimilijan Wurzbach plem. Tannenberg je bil advokat na Bregu; njegovo hišo je prevzela pozneje tiskarna Jos. Blasnika nasledniki.

Dr. Ivan Tavčar, politik, pisatelj itd. je bil rojen 1851. na Poljanah, umrl je l. 1923 v Ljubljani. Odvetnik je postal leta 1884. Njegovo delovanje je obče znano.

Dr. Josip Sajovic je imel svojo pisarno na Dvornem trgu v Pongratzovi hiši, kjer je bila svojčas znana restavracija »Pri severni zvezdi«. Mož se je smatral za Nemca, toda se ni vmešaval v politiko, živel in delal je za pisarno. Imel je tudi lepo vilo za gradom. Njegov sin dr. Sajovic se je preselil pred kratkim v Nemčijo.

Dr. Sajovic in ljubljanski vodovod

Znan mi je dogodek, ki se je premeril ob priliki otvoritve ljubljanskega vodovoda. Prišli so delavci ljubljanskega vodovoda, pristavili poleg Pongratzove vico ter začeli zabijati v zid ko blice za vodovod. Mož zasliši ro pod oknom svoje pisarne, odpre o... vpraša delavce, kaj vendar delajo na hiši. Odgovorili so mu, da bodo pritrdili tablice. Ali ste dobili od mene kot upravitelja hiše za to dovoljenje? Ne, nismo nobenega vprašali, so mu odgovorili delavci. Ker nimate dovoljenja, odidite, jim reče odvetnik. Kaj se je zgodilo? Drugi dan pridejo delavci ter postavijo v zemljo pred hišo dva velika kola in pritrdijo nanj tablice. Kola sta stala več mesecev; ljudje, ki so hodili mimo, so se smejali ter brili razne neslane opazke. Dejali so, da je eden izmed kolov pripravljen za Pongratza, drugi pa za dr. Sajovica. Pozneje so se vendar pri upravi vodovoda zdramili ter prosili dr. Sajovica za dovoljenje, da so smeli pritrditi tablice na hišo, čemur je on takoj rade volje ustregel. Tako so kole, ki niso bili ravno v okras mestu, odstranili.

Izkladanje vojnega materiala za osne čete na tuniškem bojišču

Inž. Anton Klinar je bil mož velikega formata

Pred dnevi smo spremili k zadnjemu počitku gradbenega direktorja g. inž. Antona Klinarja, ki ima izredne zasluge za razvoj in napredek inženjerske stroke v naših krajih. Kot eden izmed starejše inženjerske generacije, ki je s Klinarjem delovala, hočem nanizati nekaj spominov na velikega pokojnika.

Bilo je v maju leta 1908, torej pred 34 leti, ko sem se prvič predstavil inž. Klinarju kot šefu takratnega deželnega gradbenega urada. Takrat je najel deželni odbor večmilijonsko investicijsko posojilo ter so začeli graditi ceste, mostove, vodovode in druge inženjerske zgradbe po velikem programu, ki ga je zasnoval inž. Klinar. Za ta obsežna dela je bilo potreba več mladih inženi... ter je tako vstopilo v deželno službo ne... mladih čeških inženjerjev. Prvo delo, ki m... ga je inž. Klinar zaupal, je bil projekt manjšega mostu na deželni cesti Velike Lašče—Ribnica. Objekt sem poizkusil konstruirati v železobetonski konstrukciji. Inž. Klinar me je razumel in takoj pristal, da se ta most zgradi v železobetonu, kar je bilo za tedanje čase v naših krajih nekaj novega. Tako se je zgodilo, da je bil zgrajen prvi železobetonski most po načrtu, ki je bil zasnovan v uradu, ki mu je načeloval inž. Klinar. Po zaslugi in razumevanju inž. Klinarja so bili kmalu zgrajeni za tiste čase pomembni železobetonski mostovi v Črnomlju, Straži pri Novem mestu, Mojstrani, Bistrici, Zagorju, Škofji Loki itd. Čeprav inž. Klinar teh objektov ni sam projektiral, je pokazal tako razumevanje in fin konstrukcijski čut, da ga je smatrati za očeta železobetonskih zgradb v naših krajih.

Inž. Klinar je bil specialist za visoke zgradbe. Toda tudi za vse ostale panoge inženjerske stroke je vedno pokazal izreden strokovni čut. Vsak projekt, naj je to bila cesta ali vodovod ali regulac... reke, je znal presoditi s finim občutkom, ki je dan le izredno talentiranim inženjerjem. Da, Klinar je bil zares velik inženjer.

Kar pa je naša takratna inženjerska generacija najbolj cenila, je bila nadarjenost, s katero je znal nastopiti kot šef in organizator njemu zaupanega gradbenega urada. Vsakega izmed nastavljencev je znal uporabiti v stroki, kjer se je mogel najbolje uveljaviti. Vsak je bil postavljen na svoje mesto in tako je v dobi pred prvo svetovno vojno zasijovel takratni deželni stavbeni urad kot eden izmed najbolje organiziranih v takratni Avstriji, in vse to po zaslugi inž. Klinarja.

Pa še po vojni, ko je stopil v pokoj, je posvetil vse svoje delo le razvoju inženjerske stroke. Z veliko vnemo in energijo se je zavzemal za ustanovitev tehniške fakultete pri takrat nastali naši mladi univerzi. Ko je bil obstoj tehniške fakultete ogrožen, ker ni bilo zanjo nobenega poslopja, ne predavalnic in ne risalnic, je bil tu zopet inž. Klinar, ki je znal pri ...lustrijskih podjetjih zbrati potrebni kapital in je kot predsednik »Društva za nastanitev tehniške fakultete« zgradil v letih 1920/21 poslopje, v katerem je tehniška fakulteta še ... Težko si predstavljam razvoj ali celo ... tehniške fakultete brez pomoči in sodelovanja inž. Klinarja. Mnogo inženjerjev ...arejše in tudi mlajše generacije se mora zahvaliti za svoj razvoj in eksistenco velikemu pokojniku. Res, veliko je število inženjerjev, ki morajo biti inž. Klinarju hvaležni in ga obdržati v najboljšem spominu.

Kot veliki dolžnik pokojnega inž. Klinarja sem napisal te gornje vrstice z željo, da bi bilo njegovo ime zapisano z velikimi črkami v zgodovini razvoja naše inženjerske stroke.

Gradbeni direktor inž. Klinar je bil res inženjer velikega formata.

Dr. inž. Kasal univ. profesor.

Prestolnica „nebeškega cesarstva"

Tokio ni danes samo prestolnica japonskega cesarstva, ki vključuje tudi Korejo, Formozo in Karafuto (južno polovico Sahalina) temveč tudi politično in gospodarsko središče velikega azijskega prostora. Japonska ideja vzhodnoazijske sfere skupne blaginje predvideva, da se ljudstva v tem prostoru ne delijo na vladajoče in podrejene narode, temveč pravi, da so vsa vzhodnoazijska ljudstva enakopravni člani skupnosti, ki mora ustanoviti novi red. Ta ideal je seveda v praksi nemogoč brez jasnega in doslednega vodstva. Japonci niti najmanj ne dvomijo o tem, da so zaradi svojega gospodarskega reda, zaradi državne in socialne ureditve ter visoke kulturne stopnje naravnost poklicani prevzeti vodstvo vzhodnoazijskega področja.

Živčni center tega vodstva je Tokio. Tokio je mesto, ki ima sedem milijonov prebivalcev ter se je v presenetljivo kratkem času vživelo v vlogo centrale za vso vzhodno Azijo. Šele danes vidimo v vsej popolnosti, kako moder je bil sklep, ki je leta 1869 odpravil tradicionalno cesarsko rezidenco Kjoto ter premestil prestolnico v Yeddo, ki je bila istočasno prekrščena v Tokio, kar pomeni toliko kakor »vzhodna prestolnica«.

Tudi v gospodarskem pogledu je Tokio danes nedvomno vodilno mesto na Japonskem. Njegov pomen se je dvignil še posebno, odkar so eksport industrijskih mest Osaka in Kobe zasenčili uspehi japonske vojne industrije.

V pogledu podeželskih in stavbnih lepot se Tokio nikakor ne more meriti s Kiotom, ki je imelo pred njim prvenstvo kot prestolnica. Tokio je razmeroma revno mesto z zgodovinsko pomembnih spomenikov. Razen tega velja pomisliti, da je bil velik del starega mesta leta 1923 razrušen zaradi ognja in potresa. Samo cesarska palača k... slovi na naravnost kiklopskih temeljih, ni postala žrtev potresnih sunkov. Cesarska palača je posebnost po krasoti in razkošju. Sredi vrtov se dvigajo lične zelene strehe iz bakra, ki napravljajo na prvi pogled vtis budističnih templjev. Ulice v Tokiu so samo ponekod še okrašene s svetilkami iz papirja ter spominjajo v tem na čase starega Yedda. Tik zraven cesarske palače, ki je v nekaterih delih ohranila čar starodavne japonske domačnosti pa se dvigajo moderne stavbe iz opeke in betona. To so palače ministrstev, poleg katerih stoji monumentalna zgradba japonskega parlamenta s svojevrstno, četverokotno osrednjo kupolo, kipečo proti nebu. V četrti okoli Ginze, ki so jo pred vojno imenovali »Tokijski Broadway«, stoje osemnadstropne trgovske hiše v ameriškem slogu tik poleg njih pa tradicionalne japonske restavracije, ki so postavljene iz lesa ter idilično učinkujejo s svojimi vrtički, v katerih rasejo pritlikava drevesa. Med Ginzo in cesarsko palačo se čerti velebank in trgovskih in industrijskih koncernov, katerih upravna poslopja so zgrajena po večini v novoklasičnem slogu. Stebri predstavljajo v Tokiju nekakšne simbole visoke finance. Celo najmanjše podružnice bank niso brez stebričkov, čeprav so stopnice pod njimi skromno lesene.

Velikih kontrastov med japonskimi šegami in navadami ter med zapadnjaškimi običaji pa ne kaže Tokio samo v svojih zgradbah. Prevesna množina tokijskih meščanov živi v hišah, zgrajenih v japonskem slogu, ki imajo tla pokrita z rogožnami, zaradi katerih moraš sezuti čevlje in si natakniti sandale iz lesa ali po stopati po njih samo v nogavicah. V teh stanovališčih ne ponudijo gostu nikoli stola, marveč samo blazino. V nasprotju s to tradicionalno opremo v japonskem slogu pa velja poudariti, da so pisarne vseh oblasti in veletrgk urejene popolnoma po načelih zapada. Vsak poklicno delujoč moški je podnevi oblečen po evropsko ter menja svojo obleko šele ko nastopi dežuj, ali pa ga prisili poletna vročina da odloži jopič in hlače ter zamenja to obleko s haljo iz domače svile. Ženske so v tem pogledu še bolj privezane na domačo zemljo. Poskusi, da bi se ženska moda na Japonskem prilagodila zapadnjaškim vzorcem, so doslej vedno propadli.

Tokio je tudi zelo solidno mesto. Najpozneje ob 9 zvečer ležejo njegovi prebivalci k počitku, pravilneje povedano v mreže. Restavracije, bari in točilnice zapro ob 10. zvečer, gledališča in kinematografi se izpraznijo že pol ure prej. Kdor se znajde po polnoči na ulici kakšnega japonskega mesta, mora biti pripravljen na to, da ga ustavi stražnik in vpraša po podatkih namenu in smotru njegovega nočnega pohajkovanja. S tem postopkom so Japonci dosegli, da ne nudi Tokio razbojnikom in zločincem nobene prilike za udejstvovanje. Velikomestnega nočnega življenja v Tokiju tako rekoč ne poznajo.

Nekateri imenujejo Tokio mesto sto tisoč prodajaln. Ni mogoče povedati, če to število dejansko ustreza, vendar se lahko reče, da je japonska prestolnica menda res mesto z največ trgovinami na svetu. Pri vsakem koraku naletiš na trgovino poleg katere je tudi majhno skladišče. V takšni trgovini in skladišču je običajno zaposlena vsa japonska družina. Razumeti je treba, da je Japonska na poti k osredotočenju svojega gospodarstva, ki je izredno pomembno za vojno industrijo. Poleg velike industrije pa mrgoli na Japonskem malih obratov, industrijskih obrtniških in trgovinskih, ki razpolagajo s precej majhnimi zalogami in tvorijo zaradi tega dragocene rezerve vsakovrstnega materiala.

V drugem letu vojne za veliko Azijo se odigrava dnevno življenje v japonski prestolnici po starih, preizkušenih pravilih. Na zunaj je vojna jedva izpremenila lice Tokija. Pri tem seveda ne smemo pozabiti, da je sedemmilijonsko mesto že pred leti kmalu po zbruhu vojne s Kitajsko dobilo novo podobo, pri čemer so se ljudje navadili na vsakovrstne omejitve. Prehrana je postala skromnejša, vendar je za vsakogar dovolj zdravih in krepkih živil. Manjšim udobnostim so se morali ljudje seve odreči, treba pa je priznati, da prenašajo življenje potrpežljivo in s prepričanjem, da je vsemu, dokler traja vojna. Poglavitno je, da je z vsakim trenutkom bliže čas, ko bo vojna končana in takrat pravijo Japonci, bo napočil dan, ko bo Japonska poplačana za vse svoje potrpljenje. Tokio bo prevzel vodstvo nad vzhodnoazijskim prostorom in doba splošne blaginje bo odprla vsem Japoncem vrata v zlato bodočnost...

Iz Hrvatske

Hrvatsko-nemško društvo, ki si je zastavilo nalogo pospeševanja prijateljskih, gospodarskih in znanstvenih stikov je bilo nedavno ustanovljeno v Zemunu.

Zborovanja ustaških štabnih vodij. Pretekli teden je bilo v Zagrebu posvetovanje ustaških štabnih vodij pod vodstvom ministra dr. Šolca. Posvetu so prisostvovali gospodarski minister dr. Balen, pravosodni minister dr. Artuković, državna podtajnika dr. Vrančić in Marković ter ravnatelj propagande Kovačić. Govorili so o poživljenem strankinem delu in vseh vprašanjih prehrane in obrambe.

Nov načelnik policije v Zemunu. Za načelnika policijske oblasti v Zemunu je bil namesto Ernesta Gustoviča, ki se vrača na svoje prejšnje mesto v Zagreb, imenovan Karel Vagner, dosedanji načelnik policije v Bjelovaru.

Šolanje kmetskih voditeljev. Da bo nemško kmetijstvo na Hrvatskem izpolnilo svojo dolžnost je bilo v Dünewaldu ustanovljeno šolsko taborišče za okrožne in okrajne kmečke voditelje. Beograjski nemški dnevnik zaključuje svoje poročilo o šolskem taborišču z ugotovitvijo, da ima nemški kmet na Hrvatskem za dosego zmage pomembno vlogo.

Nove župnije na Hrvatskem. Po najnovejših statističnih podatkih je bilo v zagrebški nadškofiji ustanovljenih preteklo leto 42 novih župnij. V samem Zagrebu in okolici je bilo ustanovljenih 7 novih župnij.

Spomenik padlim ustašem. V Sarajevo je prispel kipar Kazimir Purić, kjer modelira sliko za spomenik padlim ustašem. Po umetnikovi zamisli bo Hrvatsko predstavljala mati, ki s požrtvovalnostjo sprejema v svoje naročje ranjenega ustaša.

— **Filatelistična razstava v korist zagrebških revežev.** Od 21. do 25. t. m. bo prirejena v Zagrebu velika filatelistična razstava v proslavo 700letnice proglasitve Zagreba za kraljevsko mesto. Razstavljene bodo vse znamke, na katerih je slika Zagreba, dalje vse znamke, tiskane v Zagrebu, znamke raznih držav, ki so imele frankaturno vrednost v Zagrebu in nosijo žig zagrebške pošte in sploh vse znamke, ki se kakorkoli nanašajo na Zagreb. Čisti dohodek razstave je namenjen za mestne reveže.

Zagreb ima 25 mestnih mitnic. Kakor je bila v Ljubljani, je tudi v Zagrebu mitnina eden izmed največjih dohodkov mestne občine. Iz hrvatskih listov posnemamo, da je mestni trošarinski odsek leta 1941. nabrai 97.150.427 kun. Naslednje leto se je vsota pobrane trošarine dvignila na 156 milijonov 164.911 kun. V tekočem letu so posli trošarinskega odseka spet znatno porasli. V proračunu je predvideno, da bo trošarinski odsek pobral 180.169.000 kun. Razen tega pobira za mestno občino ta odsek pobral tudi trošarine za državo in sicer l. 1941 41.875.955 kun, lani pa je trošarinski odsek pobral 54.092.585 kun državnih dohodkov.

KULTURNI PREGLED

Nerazumljiva vest

V zadnji številki (4—6) »Umetnosti« na strani 95. je priobčena pod naslovom: **»Italijanske slikarske umetnine v francoskem muzeju«** beležka, ki vsebuje sama po sebi velik nesmisel. Beležka pravi doslovno takole: »... da ima muzej v Bordeauxu bogato zbirko umetnostnih slik (podčrtavam jaz) **s konca otočenteske dobe** (Ottocento). Med temi redkimi umetninami je omeniti predvsem Tizianovo »Maddaleno«, dve umetnini Paula Veronese, Tiepolovo umetnino. Caravaggijevi umetniški deli. Še 22 drugih umetnin je bilo v pošiljatvi iz Italije (podčrtam spet jaz) **1. junija 1805,...«.**

Kaj je Ottocento?

Preden pojasnim nesmisel te beležke, naj povem, da zaznamuje in pomeni besedica »Ottocento« v italijanski umetnostni zgodovini prav določeno časovno opredelitev enega veka; in sicer pravimo mi to zelo preprosto in vsakomur razumljivo po slovensko: **»umetnost 19. stoletja«.**

Kdaj so živeli in ustvarjali naštetj mojstri?

Seveda opazimo takoj, da niti eden zgoraj naštetih mojstrov ni iz sklopa **»ottocenteske dobe«**, kakor trdi beležka (pravilno bi bilo s slovensko končnico: **ottocentske dobe**).

Saj je znano slehernemu ljubitelju umetnosti, da je Tizian (1477—1576), veliki beneški kolorist ali po moje barvitež kljub gigantskemu zamahu in objemu s svojim življenjskim in umetnostnim delom treh umetnostnih dob polnokrven predstavnik bogate beneške renesanse.

Dalje: Paolo Veronese, plemeniti, razkošni mojster beneške šole in barve, sodobnik in ljubljenec samega Tiziana, je živel in ustvarjal v letih 1528—1588; a ga štejejo tudi že za mojstra, ki je s svojimi umetniškimi oplodki nekak utemeljitelj bogatega beneškega baroka, katerega je nato v zvrhani meri z Veronesejevo dedščino dvignil do vrhunca živahni Tiepolo.

Tiepolo J. B. (1696—1770) je tudi pristno beneško, zelo razgibano dete umetnosti in v njegovem naročju (ko se je v Španiji poslovil od tega sveta) so zamrli poslednji sladki zvoki žlahtnih melodij nežnega in razkošnega beneškega rokokója.

Še eno ime se blesti v rečeni beležki: **Caravaggio**, kar znači dvoje pomembnih imen za italijansko umetnost. Prvi je živel leta 1495—1543, drugi pa leta 1560/65—1609.

S koncem 19. stoletja...

S tem se nam sedaj odkrije, da po rečenem ne more biti niti eden od vseh ten naštetih mojstrov kakorkoli opredeljen v zapisano umetnostno obdobje »Ottocenta«. Še celo ne **s konca** ottocentske dobe!

Saj pravi beležka zelo razločno, da so bile te umetnine poslane natančno 1. junija 1805. (Sodil bi: vojna kontribucija za časa Napoleona?!) Torej takrat, ko se je »ottocentska doba« šele porajala! Ker v času, ki nam je v beležki naveden (to je umetnost s konca 19. stoletja), je še živel, ustvarjal, pa tudi veseljačil po naši beli Ljubljani veliki mojster Jurij Šubic. (Napravil je freske v ljubljanski cerkvi sv. Jakoba.) Naj pri tej priložnosti brž tole povem:

Tam poleg šentjakobske cerkvice, takrat še nepoškodovane z obeh plati: po potresu in arhitektu, je stala prijazna in zelo znana gostilnica. V njej pa je kraljevala in osvajala moška srca brhka pa tudi prijazna natakarica Marjanica. V njenem okolju je marsikaterikrat snoval in ustvarjal tudi veliki Jurij. Kadar je bil Jurij dobre volje, Marjanica pa posebno prijazna, jo je obiel in si jo posadil na svoja krepka kolena. Pri tem je gromko zapel napev, zavlečen šegavo po ledško: »Oj Marjandl, oj Marjandl, cukerkandl, mojga srca fluspapir ...« Zapel je tako močno, da so skozi pivske hlapove in dimnate kolobarje vitkih vršink pod nizko obokano gostilničarsko sobico še dolgo odmevali Jurija Šubica veseli napevi. Da, bil je to prav prvi konec 19 **stoletja** — naposled je potres opravil svoje uničevalno delo.

V Italiji pa je za ta umetnostni čas zelo značilen svetovno znani slikar in mojster, ki ga poznajo tudi pri nas mnogi ljubitelji umetnosti po imenu in barvnih poteznih — saj ga nam nekateri prikazujejo celo kot vzornika našemu Grohartju —: Segantini (1858—1899).

Ko sem vse to menda dovolj jasno povedal, se lahko mirne vesti še povprašamo: Kako je mogel tega dne (1. junija 1805) torej v pričetku 19. stoletja prejeti imenovani muzej neko zbirko slik, ki so nastale šele **s konca 19. stoletja?**

Obveščaj pravilno!

Vsekakor so za tako poučno revijo, kakršna je »Umetnost« te in take beležke zelo resne reči. Zato moramo samo želeti, da pisec v bodoče pazi na vsako navedbo. Zavedati se mora, da je to njegova sveta naloga in da ima ta revija vzvišen namen, da poučuje in bodri čitatelje v spoznavanju vrednot lepih umetnosti.

Beležka je gotovo povzeta po kaki tuji vesti. Če je tako, je ali slabo prepisana ali pa slabo tolmačena.

Piši razumljivo!

Sploh bi bilo priporočljivo, **mislim tu na splošno:** kdor piše o umetnosti, naj se izraža lepo domače v našem jeziku, da bo razumljiva njegova misel tudi malemu, neukemu človeku. Saj hočemo vendar njega vzgajati, ne pa ga begati s tujimi učenostmi in včasih kar nerazumljivimi pojmi. To bodi vzvišena naloga slehernega, kdor hoče v tem pravcu sukati pero; naj se izraža čim jasneje, brez najmanjše, če je le mogoče, tuje navlake. Vzorov imamo dovolj: Cankar, Župančič, Levstik!

Ne tako!

Še ena misel mi vrta po glavi. Namreč: revija, lepa in žlahtna lahko zapišem, kakršna je sedanja »Umetnost«, ne sme dopuščati besednih »izcedkov« (dobesedno povzeto) v predale svoje »žive njive«, kakor se je to zgodilo v zadnji številki na strani 101. v drugi kitici (22. vrsta, zadnja beseda). Pero se mi zatika in te čudne ne morem prepisati, ker je vzeta iz besedjaka ki je bohotno pleli le v hlapovih vinskih duhov.

E. JUSTIN.

Izreden uspeh Valerije Heybalove v Zagrebu

Zagreb, 15. marca.

V nedeljo zvečer je gostovala v zagrebškem Velikem gledališču prvakinja ljubljanske opere gdč. Valerija Heybalova. Zagrebškemu občinstvu ni bila popolnoma neznana, saj je že gostovala z lepim uspehom kot Tatjana v »Onjeginu«. Za njeno tokratno gostovanje je vladalo izjemno zanimanje. Gledališče je bilo razprodano do zadnjega kotička, tudi naši sorojaki so se to pot izkazali.

Gostovanje se je razvilo v pravo slavje za našo slovensko umetnico. Navdušeno občinstvo je neštetokrat odobravalo Madame Butterfly pri odprtem odru, medtem ko po vsakem dejanju pritrjevanje kar ni hotelo ponehati. Po soglasni sodbi Zagreb od gostovanja milanske Scale ni še slišal take Butterfly. Heybalova je bila v pevskem kakor igralskem pogledu na popolni višini. Njen čisti in prodorni glas je z lahkoto obvladal to vlogo. V tenorski vlogi se je zopet lepo izkazal naš Josip Gostič, kot služabnica Japonke pa Mila Kogejeva; obojico ljubljansko občinstvo prav dobro pozna. Ta »slovenski trio« nam je tako nudil izredni užitek, zlasti gostja, ki je razen svojih pevskih sposobnosti dovršeno pokazala tudi vse svoje redke igralske sposobnosti v času sreče, pričakovanja in obupa.

Zanimivo je, da je do tega tako uspešnega gostovanja prišlo le po naključju. Heybalova se je po zasebnih poslih pravkar mudila v Zagrebu, ko se ji je ponudila prilika gostovanja. Uprava zagrebškega gledališča je bila z njenim gostovanjem tako zadovoljna, da jo je pozvala na novo gostovanje, ki bo približno čez mesec dni. Takrat bo pela — prav tako v slovenščini kakor včeraj — vlogo Mimi v »Bohème«, v hrvaščini pa bo naštudirala Djulo v »Eru z onega sveta«. Vse kaže, da si bo Heybalova kmalu tudi v Zagrebu znala pridobiti tisto priljubljenost, ki jo uživa pri domačem ljubljanskem občinstvu.

Začetki naše civilizacije

V obzorniku »Le Mois Suisse«, ki izhaja v Montreuxu, objavlja znani švicarski zgodovinar in pisatelj Gonzague de Reynold daljšo razpravo »La Grèce et l'Europe« (Grčija in Evropa). Je to nov poizkus, razložiti na podlagi zemljepisnih, antropoloških in zgodovinskih proučevanj postanek grške civilizacije kot začetka in temelja tiste kulture, ki se je razširila na vso Evropo in prešla v skupnost vsega zapadnega človeštva kot najvišja stvaritev bele rase. Obsežni spis Gonzague de Reynolda ni še zaključen in se ob priliki morda še vrnemo k njegovemu celotnemu izsledku; za sedaj beležimo po nedavno izišlem februarskem zvezku nekatere sklepe, h katerim prihaja švicarski pisec. V glavnem zastopa iste poglede na problem postanka grškega naroda in njegove kulture prof. Anton Sovrè, pisec odlične knjige »Stari Grki«, ki je v čast slovenski zgodovinski prozi.

Po plastično jasni razčlembi zemljepisne lege grških tal, ki obsegajo evropsko, otoško in maloazijsko Grčijo, prehaja de Reynold k težavnemu problemu postanka starogrškega naroda. De Reynold zastopa

Kronika

*** Smrt na bojišču.** Dne 30. decembra 1942 je padel na čelu svojega oddelka alpincev podporočnik Dorwall Perlatti iz Trsesta. Kot fašist se je izkazal v Triestu, Aidussini, Sessani, Montoni, Gorizii in Zari, v Tolminu pa je nastopil vojaško službovanje, ki ga je povedlo na področja bivše Jugoslavije. Padel je na ruskem bojišču.

*** 29 vrst nogavic.** Ministrstvo za korporacije je odobrilo izdelavo 29 vrst ženskih in moških nogavic. Med njimi je 13 vrst ženskih nogavic in 7 vrst moških nogavic, ostale vrste pa so namenjene za otroke.

*** Porod na poti.** V nekem delavskem vlaku je v bližini Trevisa potovala tudi 41letna Antonija Picco iz Vilma. Ko je vlak privozil na postajo, je ženska, ki so jo prijeli porodni popadki, prosila za pomoč železniške milice. Preden so jo utegnili naložiti na nosila, je Piccova porodila, nakar so jo z rešilnim vozom odpeljali v bolnišnico.

*** Šole ne bodo predčasno zaprte.** Rektor kraljeve univerze v Pisi je prejel od ministrstva za prosveto v Rimu uradno sporočilo, da se bodo vršile vse skušnje v teku drugega semestra v normalno predpisanem roku. S tem je napravljen konec govoricam, ki so vzbujale vtis, kakor da bodo šole v Italiji predčasno zaprte, oziroma da se letošnje šolsko leto ne bo zaključilo v normalno predpisani dobi.

*** Smrt škofa iz Fossana.** V Fossanu je umrl ordotni škof msgr. Angelo Soracco. Bolehal je več mesecev.

*** Smrt matere belgijske kraljice Elizabete.** Na Dunaju je umrla vojvodinja Marija Jose Bavarska, infantinja portugalska, mati belgijske kraljice Elizabete in babica Piemontske princese.

*** Povratek Italijanov iz Rusije.** V Bukarešto je prispela te dni skupina Italijanov, živečih v nekem mestu južne Rusije, katerega so osvobodile čete osi. Skupina obsega člane več družin, ki so živeli v Rusiji od leta 1937. Družinski poglavarji so bili v zadnjih letih aretirani in deportirani, žene in otroci pa so zdaj na potu v domovino.

*** Razprava proti morilcem skvadrista Lusina.** Pred sodiščem v Fiumi se je začela prošli teden razprava proti morilcem skvadrista Carla Lusina z Veglie. Lusina je bil umorjen lani 25. avgusta v večernih urah. Zaradi umora se morajo zagovarjati obtoženi Ostrogović, Fugosić, Orlić, Lovrić in Elizabeta Strasić. Zadnja je obtožena, da je Ostrogovića skrivala pred italijanskimi oblastmi.

*** Ded in vnuk žrtve tramvajske nesreče.** Med Legnarom in Vigoroveo pri Padovi sta se ponesrečila na kmečkem vozu 71letni Pietro Crilelnaro in njegov 6letni vnuk Kazimir. Tramvaj je zavozil v vozilo s takšno silo, da sta ded in vnuk dobila prav hude poškodbe.

*** Smrt kiparja Vigelanda.** V Oslu je umrl 64letni nestor skandinavskih kiparjev Gustav Vigelanl, znan po svojih umetninah tudi v inozemstvu.

*** Usodna zamenjava zdravila.** V Triestu je umrl p. Celso Perrotto. Njegovo smrt je povzročila usodna zamenjava. Namesto da bi bil zjutraj izpil zdravilo, kakor je delal vsak dan, je izpil neko drugo tekočino, ki mu jo je nekdo pomotoma nalil v čašo. Kmalu so ga popadle bolečine v trebuhu in odpeljali so ga v bolnišnico, kjer pa mu niso mogli več rešiti življenja.

Med poletom je zopet spregledal. Iz Buenos Airesa poročajo o čudežni ozdravitvi potnika Oscarja Villa, ki se je peljal z letalom iz Kartaga v Bogoto. Mož je bil popolnoma slep, v višini 5000 m pa je čudežno spregledal. Dogodek je povzročil veliko senzacijo tudi v zdravniških krogih.

*** Smrt kapitana Gregorettija.** Iz Rima poročajo, da je padel za domovino mornariški kapitan Bruno Gregoretti, ki se je svoj čas udeležil libijske vojne, pozneje svetovne vojne in bil tudi od začetka sedanje vojne v službi domovine.

*** Srečen pilot.** Narednik-pilot Arturo Mau se je te dni peljal z avtobusom iz Ormeje do Imperije. V Imperiji je odhitel na železniško postajo, kjer si je hotel pri blagajni kupiti vozni listek, da se vrne z dopusta k vojaški edinici. Močno pa se je začudil, ko je segel v žep ter je videl, da nima več listnice, v kateri je bilo 15.000 lir gotovine. Pohitel je nazaj k vozilu, v katerem se je vozil, in ugotovil, da ga sreča ni zapustila. Avtomobilski vozač mu je izročil denarnico s 15.000 lirami in dokumenti. Mau je povabil šoferja v kavarno, kjer sta izpila črno kavo, nato pa se razšla v zavesti, da so na svetu še pošteni ljudje.

*** Pogumen mladenič.** Živahno zanimanje je vzbudil v Nonantoli pri Modeni 18letni Carlo Sighinolfi. V kraju gostuje cirkus z levi in ravnateljstvo podjetja je razpisalo nagrado za tistega, ki bi se upal v levjo kletko med predstavo. Sighinolfi se je javil ter pogumno prikorakal med leve in se približal kroticu. Ostal je več minut med zvermi, potem se je zopet oddstranil, ne da bi se mu kaj zgodilo. Zaradi tega dogodka je postal Sighinolfi v svoji okolici junak dneva.

*** Tujo palačo je prodal.** 29letni Giusto Detrucchi je pribežal lani v novembru v Turin, kjer ga je sprejel pod streho neki znanec. Mladenič je gostitelju pripovedoval, da ima v pokrajini pri Novari veliko hišo, ki jo želi prodati. Gostitelj mu je nasedel ter mu na račun prodaje izročil 100 tisoč lir, pozneje pa je ugotovil, da ga je Detrucchi potegnil, zaradi česar ga je prijavil policiji, ki ga je aretirala.

*** Nov vodovod v Tirani.** Tirana dobi, kakor poroča agencija AGIT, nov vodovod, ki bo ena največjih pridobitev mesta pod fašističnim režimom. Načrt za vodovod so pristojni činitelji že proučili ter ga bolo sedaj polagoma realizirali.

*** V Nemčiji je prepovedano jemati pse v vlake.** Z veljavnostjo od 1. aprila etos je po vsej Nemčiji prepovedano jemati v vlake pse, razen službenih. V ta namen mora lastnik psa imeti potrdilo pristojnega oblastva, da sme voditi psa s seboj.

*** Nemško lutkovno gledališče v Italiji.** V Cremoni je te dni nastopila družba nemškega lutkovnega gledališča, ki jo vodi Max Jacob. V prostorih ondotnega GUFa je bila na povabilo zavoda za fašistično kulturo predstava »Fausta«. Iz Cremone se bodo nemški lutkarji napotili še v druga italijanska mesta, ter bodo prav tako predvajali lutkovno umetnost.

*** Italijanska moda v Švici.** Iz Švice poročajo, da so prispeli te dni iz Italije v Švico najnovejši izdelki italijanske mode za spomlad in poletje 1943. Švicarji so sprejeli italijanske modne kreacije z živahnim zanimanjem.

*** Manifestacija za Italijo v Tunisu.** Iz Tunisa poročajo, da je bila tamkaj veličastna manifestacija za Italijo, katere so se udeležili v posebno velikem številu tuniški Italijani. Zborovalci so poslali v Italijo brzojavni pozdrav, s katerim izrekajo Domovini zahvalo za njeno skrb in delo.

*** Junaški rešitelj.** 15letni član GILa Enrico Pignazza v Piacenzi se je te dni s čolnom vozil po reki Padu. Med vožnjo je videl, kako je padel 12letni Gaetano Borella v vodo, ki je tam zelo globoka. Neustrašeno je planil v valove in res se mu je po vztrajni borbi z vodnimi vrtinci posrečilo utapljajočega se dečka privesti do brega, kjer je že čakala zdravniška pomoč.

*** Mož s 115 urami.** Ob prihodu letala, ki vozi med Zaro in Ancono, je stopil v Anconi na tla albanski podanik Mustafa Abdul, ki se je obnašal tako sumljivo, da so ga obstopili policijski agenti ter mu napovedali aretacijo. Na policiji so Mustafo Abdula preiskali in našli pri njem 115 ur, ki jih je hotel pretihotapiti v Italijo, da bi jih tam prodal. Mustafa Abdul se bo moral s svojimi urami vrniti zopet v Albanijo.

*** Novi rektor Atenea v Pisi.** Te dni je bil ustoličen novi rektor pisanskega Atenea prof. De Fazi, ki je član mnogih akademij.

NI NEVARNO

— Slišal sem, da je vaš oče zbolel. Ali ni morda nalezljiva bolezen?

— Ne, niti govora. Zdravnik je rekel, da je preveč delal.

ČUDO

— Včeraj sem videl na glavi stoječega goloba.

— Beži no, saj to ni mogoče!

— Seveda je. Stal je na glavi Vodnikovega spomenika.

DOBRO SRCE

K zobozdravniku pride dimnikar voščit mnogo sreče v novem letu.

— Dragi moj. — mu pravi zobozdravnik, — časi so slabi in denarja vam ne morem dati. Pač pa vam lahko brezplačno izderem dva zoba, če hočete.

IZ LJUBLJANE

u— **Nova grobova.** Za vedno je zapustil svojce trgovec na Vrhniki g. **Ciril Malavašič.** Za njim žalujejo štiri sestre, brat in drugo sorodstvo. Pogreb blagega rajnkega bo v petek ob 15. iz hiše žalosti v Kolodvorski ulici na farno pokopališče. — V Ljubljani je preminila vzgojiteljica gdč. **Fani Lapova.** K večnemu počitku jo bodo spremil v četrtek ob pol 15. iz kapele sv. Jožefa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Pokojnima bomo ohranili blag spomin, njunim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Lepi sončni dnevi se vrstijo drug za drugim.** Od ranega jutra do poznega večera pošilja sonce svoje tople žarke na zemljo. Celo za Ljubljano značilnih meglenih juter skoraj ni več. Skladno z lepim vremenom se vsa priroda prebuja k novemu življenju. Naši krilatci so si že izbrali najprimernejša mesta, kjer bodo vzgojili svoj zarod. Pomladnega cvetja je na naših travnikih vsak dan več. Brstje in popje na drevju je tudi iz dneva v dan bolj napeto, tako da bo v bližnjih dneh ozelenelo prvo drevje. Hladne noči sicer nekoliko zavirajo rast, vendar priroda že sama skrbi za to, da ob morebitni spremembi vremena ne bo prevelike škode. V sredo zjutraj je padlo živo srebro na 4 stop. Celzija pod ničlo, barometer kaže 766 mm in nam obeta še naprej lepo vreme.

u— **Zmeraj več njiv.** Kdor ima košček zemlje, ga skuša umno izkoristiti. Najlepši dokazi umnega poljedelstva so v mestnem središču in okrog njega, kjer so meščani res obdelali vsako ped zemlje. Na periferiji stiska za prostor ni tolikšna, zato so njive večje. Nekatere nove ulice na periferiji se zlivajo v njive. Če bo lepo vreme držalo, bodo ljubljanski »kmetje« kaj kmalu zaorali brazde v plodno zemljo in vsejali seme, ki bo bohatno pognalo.

u— **Retrospektivna razstava** akad. slikarja Saše Šantla v Jakopičevem paviljonu je vzbudila v kulturnih krogih našega mesta živo pozornost. Glasbenik in slikar Šantel je značilna osebnost v slovenskem kulturnem svetu.

u— **Šubičeva ulica** je postala ena najživahnejših prometnih žil našega mesta. Zlasti pešci se radi poslužujejo skrajšane zveze središča z Bleiweisovo cesto. Cestišče in hodniki so široki in ravni. Odkar je bil rovi del Šubičeve ulice izročen svojemu namenu, sta znatno pridobila na pomenu tudi Beethovnova ulica in Valvazorjev trg. Letos bodo prišli tudi že do izraza nasadi, ki bodo napravili Šubičevo ulico še prijaznejšo.

u— **Klemenčičeve krajine in tihožitja** v Kosovem salonu v prehodu nebotičnika bodo razstavljene še nekaj dni. Ljubitelji upodabljajoče umetnosti si jih lahko ogledajo tudi čez praznik.

u— **Čika Sava** nas je včeraj obiskal v uredništvu in naprosil, da objavimo njegovo zahvalo predvsem dobrotniku, ki mu je za časa bolezni poslal zdravnika, nadalje zdravniku dr. Ivanu Legarju za zdravniško pomoč, vsem, ki so mu med boleznijo pošiljali hrano in ga obiskali ter sploh vsem Ljubljančanom, ki so mu na kakršen koli način izkazali kakšno uslugo. Čika Sava je nazadnje izrazil željo, naj pristavimo, da njegov pozdrav in zahvala veljata vsem meščanom razen »dvem hudičevim ženskam«, ki že sami vesta zakaj. Čiko Savo bolezen na pogled ni preveč prizadela, še vedno je orjaške postave. Kakor smo ga bili vajeni videti na ulici. Vidnejši znak prestane bolezni je le bledica na obrazu. Simpatičnemu in radodarnemu Čiki Savi želimo, da bi si čim prej opomogel in zadovoljno živel med nami.

u— **Delavska prosvetna prireditev.** Pokrajinska delavska zveza vabi delavce in nameščence, zlasti pa svoje člane in odbornike in njih družine na delavsko prosvetno prireditev, ki bo v nedeljo, dne 21. marca ob 4. uri popoldne v dvorani Pokrajinske delavske zveze na Miklošičevi cesti. Na sporedu so pevske in recitacijske točke.

! Žalni venci, aranžmaji, izbira lončnic in cvetja — »»ROŽA«« cvetličarna

u— **Instrukcije in priprava za privatne izpite. Novi (Turjaški) trg 5/III.** Diplomirani filozofi nudijo dijakom uspešno pomoč in šolsko pripravo iz vseh predmetov: dopoldne od 8—11, popoldne od 3—6 vsak dan. Priprava je pod strogim nadzorstvom v moderno opremljenih prostorih. Honorar zmeren. Priprava tudi za **privatne izpite čez dva razreda.** Prijave dnevno od 8—11 in od 15—18: **Novi (Turjaški) trg 5-III. Instrukcije.**

Spominjajte se slepih!

NOV ROMAN DK! NOV ROMAN DK!

Ravnokar je izšel in se začel naročnikom dostavljati šesti roman naše zbirke »Dobre knjige«. Je to

H. P. Jacobsen:

„BORBA Z BOGOVI"

Roman iz kretsko-mikenske dobe:

»Borba z bogovi« je zgodovinski roman, ki mu doslej v naši prevodni književnosti menda ni primere. Dogaja se v kretsko-mikenskem času, v veliki kulturni dobi skoro dva tisoč let pred Kristusom, v krajih sončno opojne zemlje in vinsko dehtečega Sredozemskega morja, v vsej barvitosti davno poteklega življenja. V teku živo razgibanega in nenavadno napetega, krepko oblikovanega dejanja se nam odpre svet običajev, bivališč, noš in navad predhodnikov starih Grkov.

Junak romana je kraljevič Nakaritos, sin mikenskega kralja Agesilaja, junakinja pa kraljična Ariatani, lepa hči kretskega kralja Haramada. Večno lepa zgodba o njuni ljubezni, ki premaguje najtežje ovire in klubuje bogovom samim, dela roman čudovito sodobnega, kar po svojem nastanku tudi res je.

V »Borbi z bogovi« je resničen pesnik prikazal grški svet, kakršen je bil pred 3500 leti. Njegova vsebina je nepretrgana veriga dramatičnih dogodkov. To pa ni tista površinska napetost, ki uteši bralca samo v trenutku in jo takoj spet pozabi: ona učinkuje v globino in ohranja v bralcu željo, da knjigo spet in spet bere na novo in doživi tako vso krasoto tega dragocenega mozaika, ki se iskri od sončne barvitosti velike kulture kretsko-mikenske dobe.

*

Roman »Borba z bogovi« ima 264 strani ter se dobi v broširani in vezani izdaji. Naročniki ga dobe tako, kakor so ga naročili. Nenaročniki si ga lahko nabavijo v knjigarnah ali v upravi naših listov v Narodni tiskarni. — Vezana knjiga velja 25.— lir, broširana pa 10.— lir.

Prihodnji zvezek DK bo izšel v drugi polovici aprila in bo prinesel prvi del svetovno znanega romana o Indiji »Veliko deževje«. Drugi del bo sledil v začetku maja, v juniju pa bodo naročniki dobili privlačni roman iz sodobne družbe »NIHČE SE NE VRNE«, delo popularne italijanski pisateljice Albe de Cespedes. — Naročite se na »Dobro knjigo«!

Iz Spodnje Štajerske

Obratna nezgoda. 16letna tovarniška delavka Marija Bračkova iz Maribora, se je ponesrečila med delom. S stružnice ji je odletel kos železa v stegno. Prepeljali so jo v bolnišnico.

Pri šesti cestni zbirki so na Spodnjem Štajerskem nabrali: v celjskem okrožju 92.000 RM (lani 77.312), v mariborski okolici 46.000 (42.816), v Mariboru 92.000 (63,628), v Ljutomeru 17.000 (12.395), v Ptuju 52.000 (38.958), v Brežicah 27.000 (20.267), v Trbovljah 20.000 RM (lani 17.595).

Gostovanje gojencev glasbene šole iz Gradca v Trbovljah. Pod vodstvom rektorja Državne glasbene visoke šole v Gradcu dr. Feliksa Oberborbecka je prišla v Trbovlje gostovat skupina gojencev. V dvorani Heimatbunda je kvartet zaigral nekaj Mozartovih skladb, pevci pa so zapeli nekaj njegovih pesmi.

Promocija. Na graški univerzi je bil promoviran za doktorja vsega zdravilstva Herbert Heller, sin strojevodje v pokoju iz Maribora.

Tovorne liste in druge tisk vine je treba pisati z latinico. Nemški listi objavljajo poziv vodje državnih železnic, po katerem morajo biti tovorni listi in vsake vrste tiskovine, ki se uporabljajo v železniškem prometu, pisani z latinico, češ da mnoge pomožne moči na železnici ne znajo čitati gotice.

Iz Srbije

Odkrito komunistično skrivališče. Organi srbske varnostne policije, so v neki vasi blizu Čačka odkrili skrivališče okrožnega komiteja komunistične stranke. Na posestvu nekega kmeta je bilo podzemsko skrivališče, ki je služilo tudi za skladišče orožja in municije. V njem so našli velike količine propagandnega materiala. V zvezi z odkritjem skrivališča so oblastva v Čačku izvršila mnogo aretacij.

Prvi transport obveznikov delovne službe. Iz Beograda je v petek odpeljal prvi transport obveznikov delovne službe, rojenih l. 1917. do 1921. V Boru bodo ostali štiri mesece na delu. Na dvorišču gasilske vojašnice je bilo zbranih 750 mladih mož, ki jih je nagovoril beograjski župan Jovanović. Vsak izmed delovnih obveznikov je dobil na pot kilogram kruha, pol kilograma slanine, četrt kilograma salame, četrt kilograma šunke in pol kilograma sladkorja. Razen tega je dobil vsak tudi delovne čevlje. Obvezniki so bili razdeljeni v skupine po 150 oseb, ki vsaki pripada zdravnik. V bližnjih dneh bodo prvemu transportu sledili še nadaljnji.

Vojaški oder v Beogradu z uspehom uprizarja veseloigro »Ljubezen je stvar sreče«, ki jo je napisal Reinhold Bernt.

Pred preosnovo marionetne jugoslovanske vlade v Londonu. Beograjski dnevnik »Donauzeitung« poroča, da je treba pod pritiskom Moskve v kratkem pričakovati preosnovo emigrantske jugoslovanske vlade v Londonu. V ta namen je bil po poročilih švedskih listov pozvan iz Amerike bivši hrvatski ban Šubašić.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 18. marca, ob 17.30: **Ples v Trnovem.** Red Četrtek.

Petek, 19. marca, ob 17: **Primer dr. Hirna.** Izven. Znižane cene od 15 Lir navzdol.

Sobota, 20. marca, ob 17.30: **Veliki mož.** Red B.

OPERA

Četrtek, 18. marca, ob 17: **»Thaisa«.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Petek, 19. marca, ob 14. **Princeska in zmaj.** Mladinska opereta. Cene od 20 Lir navzdol — Ob 17: **Beg iz Seraja.** Izven. Prvi nastop Nade Stritarjeve sopranistke. — Cene od 28 Lir navzdol.

Radio Ljubljana

ČETRTEK 18. MARCA 1943/XXI.

7.30: Pisana glasba. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.45: Pesmi in romance. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.12: Pisana glasba. 13.25: Prenos iz Nemčije. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Vojaške pesmi. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Nove plošče »Cetra«. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: **Lahka** glasba. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Koncert orkestra »Cora«. 21.00: Simfonični koncert, vodi dirigent Victor de Sbato. 22.10: Predavanje v slovenščini. 22.20: Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 22.45: Poročila v italijanščini.

---

tezo, ki jo je že pred več ko tridesetimi leti zagovarjal Wilamowitz-Moellendorff in ki jo potrjujejo novejša antropološka in arheološka raziskavanja, da so plemena, katerim je bila dana zgodovinska vloga ustvariti grški narod, dospela s severa, s prostora med Evropo in Azijo, tega semenišča Arijcev ali Indoevropcev, ter so se v več časovno precej oddaljenih valovih razprostrla po grških tleh. Prvo je dospelo pleme, ki so ga Grki imenovali Pelazgi. Le-to je našlo na grški zemlji že neko civilizacijo. Prvi val pa je bil preslaboten, do bi mogel globlje spremeniti oblike prahelenske civilizacije in postaviti trajnejše osnove poznejši helenski kulturi. Okrog l. 2000 pred Kr. je prispel drug, odločilnejši val: Ahajci, ki so jim pozneje sledili Eolijci in Jonci. Ahajci so prodrli do skrajnega obrežja Grške. Bilo je to mlado in močno barbarsko pleme, ki je izprva vse rušilo in uničevalo, vendar je pozneje pokazalo veliko nadarjenost za civilizacijo in konstruktivno delo. V dobi od l. 1700 do 1400 pred Kr. so Ahajci podlegli vplivu minejske kulture, v dobi od 1400 do 1200 so se postavili že v znatni meri na lastne noge. Takrat se je začel razvoj mikejske civilizacije, ki jo imenuje pisec protohelenska, kakor mu je grška civilizacija protoevropska. Ahajci so pokazali velik talent v stavbarstvu, v pomorstvu, v trgovini, v umetnosti vseh vrst. »Odiseja« prikazuje njih procvit, »Ilijada« pa nam kaže krizo njihove civilizacije. Zakaj preko Balkana je prispel nov val: Dorijci, ki so bili še bolj severnjaško in še bolj barbarsko pleme kakor Ahajci. Klasično izročilo pravi, da se je ta vdor izvršil okrog l. 1149. V tesnem grškem svetu je pomenil to, kar so mnogo pozneje povzročile v rimskem svetu germanske invazije: propad in nazadovanje. Trojanska vojna je Ahajce močno izčrpala in Dorijci so se razprostrli po širni Heladi. Begunci so začeli ustanavljati mesta ob maloazijski obali. Pisec pri tem ne pozabi omeniti velikega vpliva, ki ga je imela pri nastanku ahajske civilizacije Kreta.

Raziskavanja, ki so se v zadnjih petdesetih letih izvršila na trojnem področju arheologije, prazgodovine in antropologije, piše de Reynold, so daleč od tega, da bi nam dala odločilne izsledke, če so taki sploh mogoči. Nedvomno pa so skrajšala razdaljo med nami in začetki naše civilizacije. Danes ne gledamo več na problem grške in rimske kulture tako, kakor v času klasične zgodovine: v teh dveh kulturah ne vidimo osamelega in izjemnega pojava, marveč nadaljevanje in medsebojno oplojanje. Da se izoblikuje in razvija neki narod in da nastane neka civilizacija, ne zadoščajo samo njegove posebnosti in njegova izvirnost: k temu pripomorejo tudi vsi drugi odnosi — vojni ali mirovni, vseeno — z drugimi narodi, predvsem s sosedi, pa tudi s tistimi, ki bivajo na mejah narodovega obzorja. Grška civilizacija takisto ni delo ene same rase, zakaj položaj grških tal tega sploh ne dopušča. Ali je treba še opozarjati, da so obstajale že tedaj evropska, azijska in otoška Grčija; da je bil Grk pomorščak (grška thalassokratija), trgovec in kolonizator, ter na razsežnost in zapletenost egejskega področja? Grška je bila samo ime za skupnost raznorodnih ljudstev, ki sta jih povezala skupaj jezik in duh. Raznorodnost ljudi je bila najboljša rodovitna prst za onovitno omiko. Grčija je sicer plačala to svojo slavo s politično slabostjo, vendar se po pravici vprašujemo, ali bi se bil helenizem sploh povzdignil do svoje univerzalnosti, če bi ne bilo v grškem ljudstvu korenite različnosti? Ako pa razdelimo ves donos te raznorodnosti na dva osnovna tipa, vidimo, da je Grčija čudovit uspeh sodelovanja med severnjaki (Nordijci) in Sredozemci (Mediteranci). Prav zaradi tega se pojavlja kot Protoevropa, kot najstarejša podoba bodoče skupnosti evropske civilizacije. Čim bolj se bo sproščala vplivov Azije, bolj se bo uveljavljala ta njena vloga.

V času, ko se sredi viharnih bojev za bodoče lice civilizacije obnavlja zavest evropske skupnosti, je poučen tudi takle pogled v dobo, ko je v težkih krizah nastajalo jedro vse naše omike.

Naš jezik

Jezikovna paša

61. Bolеč — Bolésten — bolézenski (patološki).

»Ako vpliva bolestna izprememba na posledice nezgodnega dogodka.«

Tako nekdo razlaga določila o nezgodah. Menda je ni bolj skrotovičene slovenščine od one, ki jo imajo naše zavarovalnice.

Poškodba, ki boli, je boleča; žalostna vest, ki nas zateče, **je bolestna** — bolеč na je torej telesno, bolest pa duševno neugodje! Zgoraj pa je misleno, da bolezen, ki je obstajala že pred nezgodo, vpliva nanjo in naopak n. pr. če nezgoda zadene človeka s sladkorno boleznijo, je stvar drugačna, kot če zadene poprej zdravega človeka; to pa ni bolestna, marveč **bolezenska izprememba!** Takisto: **bolezenski znak, pijanost, ljubosumnost.**

62. Posledica nezgode.

»Posledica nezgodnega dogodka.«

Ali je mogoča še večja nerodnost v izražanju! Ali ni lepše in vsaj tako točno, preprosto: **posledice nezgode.**

63. Okužim se s čim.

»Kakor znano, danes lahko točno ugotovimo, dasi je bil kdo nakužen za tbc ali ne.«

Tako berem v higienskem članku.

Nemec pravi: mit Tuberkulose angesteckt. To prevajati z »nakužen«, je približno isto, kot je napravila ljubljanska anatomija, ki je rekla za angewachsen »naraščen«, ko vendar pravimo **okužen s čim** in **priraščen na kaj.** Gornji stavek bi se potemtakem pravilno glasil: **dali je bil kdaj kdo okužen z jetiko** ali **dali je kdo kdaj obolel na jetiki.**

Okužiti ali celo nakužiti se »za čim« — to je pa jezikovna zabloda!

64. Oboleti, bolehati, bolan biti na čem — umreti za čim.

O tem sem že ponovno govoril, največ v Zdravniškem vestniku 1941 št. 3. V Kliničnem besednjaku je parkrat v tem zmeda — so pač razne roke oblikovale njegovo končno podobo. V Popravkih in dopolnitvah (Jutro 20., 21. II. ter 3. III. 1942) sem nanjo opozoril. Kdor si takrat Kliničnega besednjaka ni popravil, najde v njem celo upravičilo za napake, ki jih grajam.

65. Kirurgična operacija.

»60.000 kirurških posežkov.«

Tako nekdo fantazira o številu operacij, ki jih naj bi bil nekdo napravil v svojem življenju. Blagor mu, kdor to verjame! Kdo in kako jih je pa štel?

»Kirurški poseg« ali »kirurški posežek« je dobesedna prestava nemškega chirurgischer Eingriff. Po slovensko rečemo: **kirurgična operacija** ali na kratko **operacija**, kadar je iz zveze jasno, za kako operacijo gre.

Dr. Mirko Černič.

ZAPISKI

Petdesetletnica kiparja Lojzeta Dolinarja. Te dni so listi priobčili vest, da obhaja 19. t. m. petdesetletnico odlični slovenski kipar Lojze Dolinar, ki biva v Beogradu. Vest pa je za mesec dni prezgodnja, zakaj po SBL se je Dolinar rodil 19. aprila. Nedvomno se bo torej okrog 19. aprila nudila prilika, da se naša javnost spomni dela in zaslug uglednega umetnika.

Iz italijanskega slovstva. Alberto Frattini je spisal daljšo študijo »Poesie di Leopardi«, v kateri se vrača k nekaterim vprašanjem neugnano mikajoče pesniške zapuščine velikega recanatskega rojaka. — Antonio Bruers je izdal pri Zanichelliju knjigo svojih »Saggi sulla letteratura italiana e straniera«. — Pri Bompianiju je izšla filozofska knjiga Giovanija Getto: »Storia delle storie letterarie«. — Pri Mednarodni knjigarni Leo Lupi v Neaplju je izšla Severia Cilibrizzija »Storia parlamentare, politica e diplomatica d'Italia«. — Guido Gonella je spisal knjigo: »Presupposti di un ordine internazionale«. — Ettore Valerio in Zara Algardi sta izdala monografijo o avtorskem pravu »Il diritto di autore«. — Izšla je nova izdaja knjige Giuseppe Ferrarija »La disfatta della Francia«, s članki, ki so izšli v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, a jim sedanji položaj Francije daje neko novo aktualnost. Ferrari je videl že tedaj v Tretji republiki počasni zaton francoskega mednarodnega vpliva in evropske moči. — V Mondadorijevi zbirki »Lo specchio« sta izšli zbirka krajše proze Dina Buzzatija »I sette messaggeri« in potopisni eseji kritika Emilia Cecchija z Grške »Et in Arcadia ego«.

Režiserski naraščaj v Rimu. V najnovejšem zvezku časopisa »Il Dramma« je izšlo poročilo o zanimivi produkciji mladih režiserjev, učencev na Kr. Akademiji dramatske umetnosti v Rimu. Produkcija je bila prejšnji mesec v studiju »Duse« pod vodstvom profesorja za režijo na tej Akademiji, Guida Salvinija. Mladi režiserski kandidati so preizkusili svoje sposobnosti v treh enodejankah: Pirandellovi »All'uscita«, Alarçonovi »Il capello a tre punte« in Čechovi »La nozze«. Prvo je zrežiral Vladimir Kos, učenec Negrija in Gassmanna, drugo Mario Landi, tretjo pa Nicolo Accursio Di Leo, slednji ob sodelovanju sočencev, med katerimi sta bila Revat in Božič.

Ogromna večina oglaševalcev se obrača na „Jutrov" oglasni oddelek!

V ptičjem paradižu donavske delte

Na jugovzhodu našega kontinenta, tam, kjer temni valovi Črnega morja oblivajo srebrno obalo, je še košček samotne dežele, kjer se človek še ni dodobra vgnezdil in je zaradi tega ostala nemoteno pribežališče mnogoštevilnih gostov iz živalskega sveta. Posebno skupina divje zaraslih otokov v široki strugi Donave je med ptičjim svetom močno priljubljena.

Donava je v svojem spodnjem teku popolnoma drugačna voda kakor smo mi vajeni naših rek. Razčlenja se v nešteto rokavov, ki je vsak izmed njih ploven za tovorne ladje. Ob obrežju se menjujeta med seboj plodovitna zemlja in stepa. Na temnih gričih v ozadju opaziš nešteto mlinov na veter, kakor da bi se vzpenjale v nebo za te kraje značilne rastline. Mogočni veletok loči besarabsko ravnino od rodovitne Dobrudže. Nedaleč od kmetov na polju lahko vidiš črne štorklje in slišiš zategnjene klice drugih ptičev.

Mestece Tulcea skriva v sebi vso ljubkost pokrajine. Pod slikovitimi krovi hiš živi tudi nekaj tirolskih otrok, ki so tod našli zatočišče, ob edini cesti pa srečuješ rumunske kmete v pisanih oblačilih, poleg njih može s turbani in žene v lesenih copatah, ki nosijo vodo iz vodnjaka. Na vsak korak srečaš tudi potomce slovanskih plemen v značilnih ruskih srajcah in ovčjih kožuhih. Zdi se, da vse skupaj družijo vroča pijača, tobak in sladkarije, čeprav so različne vere in govore drug jezik. Tod žive med drugimi Lipovani, pripadniki ruske sekte, ki je nekoč morala na ukaz carja zapustiti svojo domovino. V novi domovini so se tako udomačili, kakor da so že od nekdaj gospodarji donavske Delte s svojim neizčrpnim bogastvom na ribah in ptičih.

Črna štorklja

Težko si predstavljamo, kakšno bogastvo skrivajo v sebi nešteti rokavi in prekopi, ki se ceplje od Donave in jo spet spajajo. Pogosto so ta stranska vodna pota težko dostopna in prav zaradi tega nudijo varno pribežališče številnim vrstam ptičev. Tujec seveda sam ne bi našel dohoda k omenjenim živalskim zatočiščem, če ne bi imel spretnega vodstva domačina. Edinstveno je takšno potovanje. V ozkem čolničku drsiš po vodni gladini, ki jo tu in tam prekinja kopnina, tako da se ti zdi, kakor da te nosijo v nosilnici. Voda je tako čista, da se vidi dno. Vozliš se mimo celih gora povodnih cvetlic, srebrno lesketajočih se močvirnih rož in brezkončnih vrst zlatorumenih vodnih lilij. Skrivnostno te vabi priroda: kakor upogljivo jeklo se zasveti na rečnem dnu vitka riba, spet malo korakov naprej pa zagledaš prijazno gosko, obdano s svojim belim mladim rodom.

Pelikani

Nenadno se primeri nekaj presenetljivega: iz bičja se dvigne skupina temnih ptičev, obkroži v loku pokrajino in se počasi z negotovimi udarci peroti oddalji. Toda šum in čivkanje ne ponehata. Med dračjem je vse polno gnezd, iz katerih prihajajo jokajoči glasovi nebogljenčkov. Valjenje je v polnem teku. Jate ptic se neprenehoma dvigajo, tako da je nebo skoraj zatemnjeno. Pozoren opazovalec lahko vidi, da je med krilatimi prebivalci na desetine različnih vrst. Ob naših domačih vodah vidimo le redke izmed povodnih prebivalcev donavske Delte.

Najštevilnejši so kormorani, poleg galebov najmanjši, pa tudi najnevarnejši med mnogobrojnimi povodnimi roparji. Tak odrasel krokar požre dnevno toliksno količino rib, kakršna bi zadostovala za kosilo štiričlanski družini. Sploh so kormorani neverjetno razsipni in požrešni. Svojim odrnim mladičem prinašajo vse preveč plena, ki ga najbrž more iz gole naslade. V zanikerno gnezdo, ki je največkrat ukradeno, znese samica do roba polno jajc. Če se kormoranom zgodi kaj hudega, tedaj navadno zapustijo kraj in gnezdo in v dovednih rokah. Težje se pride do svilnatih čapelj, ki bodo najbrže v bližnji bodočnosti izumrle. Morda prav zaradi tega silno skrbno vale svoje mladiče in so jim potem naboljši redniki. V njihovi bližini prebivajo posebne vrste čapelj, rumeni rangart imenovane, katerih mladiči se komaj razlikujejo od ostalih.

Nekaj posebno redkih gostov Balte, kakor pokrajino imenujejo domačini, lahko vidiš samo od daleč — boječega kalpetra, črnobelega ibisa, sveto ptico z Nila in pelikana. Slednji se ne zadovoljuje z običajnim lovom, ampak s samico in mladiči zajezi del struge in uprizarja potem prave pogone. Na nadaljnji poti vidiš še nove in nove vrste v strahu dvigajočih se ptic in opaziš marsikaj zanimivega iz njihovega življenja. Tako na primer lahko občuduješ redko obliko gnezda plašice, kijasto z vrha vrbe viseče gnezdo, ki nudi najboljše varstvo pred pogostimi poplavami. Siva gos in sivi jastreb pa rada zaupata svoj zarod neke vrste mlečku, ki pri nastopajoči vodi tako hitro raste, da prebivalci v gnezdu ne morejo utoniti. Ves čar ptičjega življenja v Balti je dr. Bernatzick prenel za film, ki se bo v kratkem predvajal v kinematografih.

Na levi: ameriški kormoran; na desni: angleški kormoran v svatovskem oblačilu

Križem sveta

Lep uspeh italijanskih modnih vzorcev v Švici. Glavna italijanska modna podjetja so priredila v Švici bogate zbirke modnih vzorcev za pomladno in poletno sezono 1943. Kakor poročajo švicarski listi, so dosegle omenjene zbirke velik uspeh. Nakup modelov in tkanin je bil zelo živahen, kar priča o visoki stopnji izpopolnitve ter kvalitete italijanske oblačilne industrije.

Belgijske strežnice za nemške lazarete. Iz Anversa se je odpeljalo v Hamburg 24 belgijskih deklet, ki jih bodo nastanili kot strežnice v nemških vojaških bolnišnicah. Strežnice so absolvirale predpisano skušnjo v Spaju. V teku marca odrine iz Belgije v Nemčijo druga skupina belgijskih bolničark.

Velika nemška umetnostna razstava zaprta. Po 33 tednih je bila, kakor poročajo nemški listi, zaprta velika nemška umetnostna razstava za lansko leto. Razstavljenih je bilo 1850 del 950 nemških umetnikov, ki si jih je ogledalo 846.674 ljudi. V primeri s prejšnjim letom je razstavo obiskalo 141.446 več oseb in skoro četrt milijona več kakor leta 1940. 66% razstavljenih del je bilo prodanih za 3,893.321 mark, nasproti 800.000 markam v prejšnjem letu. Veliko je bilo povpraševanje po reprodukcijah. 820.700 poštnih kart, 1450 umetniških natisov in 40.824 umetniških časopisov je bilo prodanih med razstavo. 325.000 kosov razstavnega kataloga je že mnogo pred zaključkom razstave zmanjkalo.

Sanje, ki jih je potrdila resničnost izpolnitve. Iz Valenze poročajo o zelo zanimivem dogodku. 55-letna kmetica Karolina Porcelli iz kraja Peccetto je sanjala, kako jo je klicala k sebi njena 52-letna sestra Matilda, poročena Poggio, ki je ležala v agoniji v postelji. Porcellijeva je bila zaradi sanj zelo razburjena ter je o njih pripovedovala svojemu možu. Čez nekaj ur se je že pokazala resničnost sanj. Prejela je namreč brzojavno sporočilo svojega svaka, naj takoj odpotuje v Savono, ker jo želi videti njena nevarno obolela sestra.

— Razstava italijanskih umetniško obrtnih izdelkov v Stockholmu. Umetnostni nadzornik v švedski prestolnici je objavil in razglasil, da bo odprta prve dni aprila v stockholmskem nacionalnem muzeju razstava italijanskih umetniško obrtnih, predvsem steklenih in čipkarskih izdelkov, ki imajo svoj sloves po vsem svetu.

Epidemija pegavca v Maroku. Nemški listi poročajo, da je po vsem Maroku zavladala epidemija pegavca, ki se je po zadnjih poročilih razširila tudi na ameriške čete.

Prepovedano kupovanje in prodajanje zlata na Madžarskem. Budimpeštanska vlada je izdala odlok, ki prepoveduje izdelovanje, kupovanje in prodajo vsakršnih predmetov iz zlata. Draguljarne in zlatarji morajo prijaviti vse zaloge zlata, s katerim razpolagajo. Zaenkrat je dovoljena samo prodaja zlatih prstanov za novoporočence.

Lov na risa. Pri Kiteju na severni strani Ladoškega jezera je pred kratkim nek domačin ustrelil risa, težkega 17 kg. Ropar'co so najprej opazili v okolici vasi ter so jo v ugodnih vremenskih razmerah zalezovali dve uri, potem so jo ustrelili. Ris je postal na Finskem zelo redka žival ter živi posamič samo še v predelih Vzhodne Karelije.

Hoteli v vojni

Nemški listi poročajo:

Po določbah nemškega gospodarskega ministra se morajo v Nemčiji zapreti samo bari in zabavišča, vsi ostali hoteiski in gostinski obrati pa ostanejo odprti, to pa zategadelj, ker morajo biti sobe in postelje na razpolago ne samo poklicnim potovalcem, temveč tudi pripadnikom vojske, ki so potrebni zdravljenja v tem ali onem kraju. V zvezi s temi ukrepi se zamenjajo moške moči z ženskimi silami, ne da bi zaradi tega bila podjetja v svojem obstoju ogrožena ali oškodovana.

V hotelih, prenočiščih in drugih obratih se morajo moški umakniti ženskemu osobju. Pri dvigalih, v kuhinjah, telefonskih centralah in pisarnah ne bodo za naprej gostom na razpolago nobene osebe, ki so nudile gostom posebne vrste ugodnosti. Tako na primer odpadejo v bodoče v imenovanih podjetjih prodajalci časopisov, tobačnih izdelkov, vratarji, voditelji po hotelih itd. Za delo v pisarnah bodo uporabili v prvi vrsti vojne invalide. Hotelske godbe so morajo razpustiti, kapele ki svirajo gostom v zabavo odpadejo in ostanejo samo v takšnih obratih, kjer imajo eksistenčno privlačnost za podjetje.

Postrežba v sobah se sme nuditi samo bolnikom, ki so navezani na posteljo. V bodoče odpadejo vse zabave in podobne prireditve. Gostije se ne smejo več prirejati. Kje se pokaže potreba, se sme namesto gostije prirediti preprosta južina, toda pri vsem tem je treba upoštevati določbe policijske ure. Tudi strežno osebje, ki pomaga potnikom ob prihodu ter odhodu vlakov, sme opravljati takšno službo le v najnujnejših primerih. Hotelski sli se ne smejo več uporabljati za pota izven hotela. Prav tako odpadejo strežaji v posebnih nadstropjih, sobarice in domači hlapci.

Vsak gumb ura

V 18. in 19. stoletju je bila urarska obrt zelo razvita. Urarji so tekmovali med seboj kdo bo izdelal lepšo uro. V ure so vdelavali razne dragocene predmete. Prstani, v katerih so bile vdelane drobne ure, so bili zelo priljubljeni. Končno so prišli celo na misel nositi ure vdelane v uhane. Seveda je ostalo pri tem odprto vprašanje kakšno korist bo imela dama od take ure, saj je sama ni videla, ali pa je morala snesti uhan, če je hotela pogledati na njo. Mlajši brat Ludvika XVI. Karel X., ki je vladal do leta 1830., je imel posebno dragoceno državno oblačilo, okrašeno z mnogimi gumbi in v vsak gumb je bila vdelana drobna ura. Naloga njegovega komornika je bila navijati vse te ure.

Napoleonovega imena ni poznal

Približno leto dni po kronanju cesarja ko je bil Napoleon na višku svoje slave, je dejal nekega dne svojemu komorniku: Rad bi vedel, če je v nacionaliziranem svetu še človek, ki mojega imena ne pozna. Če bi našli takega človeka mi morate to povedati. Komornik se je začel zanimati za ljudi, ki bi Napoleonovega imena ne poznali in ni jih bilo treba daleč iskati. V samem pariškem predmestju je našel skromnega obrtnika, ki je živel ločeno od sveta in se ukvarjal samo z lesorezi. Mož ni ničesar vedel o veliki francoski revoluciji in o smrti Ludvika XVI. Tudi o Napoleonu ni ničesar slišal in njegovo ime mu je bilo povsem tuje.

WILKIE COLLINS

Nezadosten dokaz

16 — Detektivski roman

»Ne morem vam povedati, kako hudo mi je za vse to, kar se je zgodilo,« je izpregovoril major, »pa saj sem vas opozoril, slovesno opozoril . . .«

Nisem ga pustila govoriti. Nihče ni mogel predvidevati tega, kar se je zgodilo. A naj je bilo odkritje še tako strašno, bilo mi je ljubše kakor pa da bi morala živeti še nadalje v negotovosti. Vrnila sem se na edino misel, ki me je ta trenutek zanimala.

»Moj mož!« sem dejala, »govoriva o mojem možu. Kdo ga je pripeljal sem? Ali se je bil vrnil v hotel in ga je skrbela moja odsotnost?«

»Da, vrnil se je prej, kakor je nameraval; bil je vznemirjen, ker vas ni našel, pa je šel k Benjaminu. Ne vem, kaj mu je dejal vaš stari prijatelj, vem le, da sta on in Benjamin skupaj prišla sem.«

Ta razlaga mi je zadostovala.

»Ali se Evstahij ne jezi na vas?« sem vprašala.

»O ne, moja mlada pevka mu je natanko popisala, kako se je vse dogodilo, a ne ona ne zdravnik ne poznata pravega razloga vaše omedlevice. Oba sta prepričana, da ste imeli živčni napad in da je vašemu možu v resnici ime Woodville. Evstahij mi je le očital, zakaj sem vas pustil v svojo hišo; toda huje je to, da trdovratno vztraja pri svoji izjavi, da vas je ta dogodek popolnoma ločil od njega. »Najino srečno življenje v dvoje je zdaj končano,« mi je dejal, »zdaj, ko ve, da sem bil v Edinburgu obsojen zaradi zastrupitve svoje žene.«

Trudoma sem se dvignila.

»Evstahij torej misli, da dvomim vanj? Pomagajte mi, da vstanem! Kje je? Naj ga vidim, hočem ga videti!«

Toda po teh besedah sem omahnila nazaj na divan. Major je nalil čašico konjaka in me silil, da ga popijem.

»Videli ga boste, obljubljam vam to, toda najprej se še malo odpočijte. Ne bo tako lahka stvar, pripraviti ga, da se vrne. Odšel je, čim je opazil, da ste ga pogledali. Skušal sem ga prepričati, ga pregovoriti, a odgovarjal mi je eno in isto: »Škotska sodba! Sodba škotskega sodišča!«

»Kaj pomeni ta škotska sodba?«

»Evstahija so sodili na Škotskem; škotski zakon pa dopušča, da se lahko sodnik, ako ne ve, ali naj obtoženega obsodi ali osvobodi, izvleče iz zadrege na ta način, da izreče obsodbo »zavoljo nezadostnih dokazov.«

»Ali je bila v Evstahijevem procesu izrečena taka obsodba?«

»Da, in ta dvom sodišča, pa tudi javnega mnenja, ga teži že tri leta.«

Naposled sem razumela . . . zakaj se je Evstahij pod nepravim imenom poročil z menoj, razumela sem strašne besede, ki jih je bil izrekel, ko me je prosil, naj spoštujem njegovo skrivnost.

Znova sem se dvignila; storila sem svoj sklep . . . obupen sklep, ki ga ta trenutek ne bi zaupala nikomur razen svojemu možu.

»Peljite me k Evstahiju,« sem prosila majorja, »dovolj močna sem, da lahko prenesem vsako vznemirjenje.«

Major mi je molče ponudil roko in me peljal iz salona v dolgo in ozko sobo, ki je služila za kajenje. Moj mož je bil sam v tej sobi, sedel je ob kaminu. Vstal je in me molče pogledal. Major je odšel in zapri za seboj vrata.

Evstahij se ni ganil s svojega mesta, da bi mi stopil naproti, jaz sem stekla k njemu in mu ovila roke okrog vratu, on pa se še vedno ni premaknil.

»Evstahij nikdar te nisem ljubila tako kakor sedaj!« sem dejala. Nikdar nisem čutila do tebe tako velike nežnosti kakor v tem trenutku.«

Osvobodil se je iz mojega objema in mi pokazal stol, naj sedem.

»Hvala ti, Valerija,« je odvrnil hladno in zadržano ter sedel.

Vstala sem, šla sem mimo njega in sedla nasproti vratom.

»Zakaj hočeš oditi? Kako naj te prepričam, da verjamem v tvojo nedolžnost? Ako bi mi zaupal resnico tedaj, ko sva si prvič povedala, da se ljubiva, bi se prav tako poročila s teboj. Kako si mogel misliti, da dvomim v tvojo nedolžnost?«

»Vse v tebi je ena sama plemenitost, Valerija. Toda jaz vidim dalje od tebe. Vidim to, kar bi se utegnilo zgoditi, to, kar bi se gotovo zgodilo v neusmiljeni bodočnosti.«

»Neusmiljena bodočnost!« sem ponovila. »Kaj hočeš reči?«

»Ti, Valerija, verjameš v mojo nedolžnost, toda kakšne razloge pa imaš, da mi verjameš, spričo obsodbe sodišča, ki dvomi?«

»Ne potrebujem razlogov, verujem vate, kljub sodišču, kljub obsodbi.«

»Toda tvoji prijatelji ne oodo verjeli tega, kar verjameš ti. Ko bosta tvoj stric in tvoja teta izvedela . . . a prej ali kasneje bosta izvedela . . . kaj porečeta? Verjemi mi, Valerija, napočil bo dan, ko se bo dvom in strah, ki ga zdaj ne poznaš, naselil v tvoje srce in v tvojo dušo. Ko bi mi ušla prva trša beseda, boš ti v samoti tvoje sobice, v tišini nespečne noči razmišljala o smrti moje prve žene. Spomnila bi se, da sem bil obsojen, da moja nedolžnost ni bila izpričana. Nehote bi me zjutraj pogledala z zadrego v očeh. Ker bi me to spoznanje razdražilo, bi mi morda ušla znova, še bolj trda beseda od prejšnje in ti bi se še bolj živo spomnila, da je bil tvoj mož obsojen zaradi zastrupitve, in najino življenje bi postalo muka. Glej, zato sem te bil opozoril, naj ne iščeš te skrivnosti. Kako naj bi ti stregel, kadar bi zbolela, ne da bi se spominjala tega, kar sem morda storil, ko sem stal ob vzglavju svoje prve žene? Ako bi ti prinesel čašo čaja, bi vzdramil v tebi strašno sumnjo . . . dejali so, da sem vsipal arzen v čaj. Ako bi te poljubil, kadar bi šel iz tvoje sobe . . . bi te spomnil sodnikovih trditev, da sem zato poljubljal svojo ženo, da bi bolničarke mislile, da jo zares ljubim. Kako bi mogla živeti v takem položaju? Dokler nisi vedela vsega tega, bi bila lahko srečna. Zdaj, ko to veš, je vse končano.«

»Ne!« sem vzkliknila. »Zdaj, ko to vem, začenja najino življenje z novim ciljem, zdaj imam en vzrok več, da te ljubim. Pravico imaš do obrazsodbe, ki te bo proglasila za nedolžnega. Čemu si dovolil, da so minila tri leta, ne da bi poskusil doseči revizijo procesa? Prav, storila bom vse, kar se da storiti, edini cilj mojega življenja bo, dokazati svetu, dokazati škotskemu sodišču, da je moj mož nedolžen.«

Bila sem navdušena; v sencih mi je razbijalo, glas mi je drhtel. On pa je ostal hladen. Njegove prve besede so se glasile:

»Preberi si proces, Valerija . . . preberi si proces.«

Prijela sem ga za roke. V jezi in obupu sem ga stresla, kolikor so mi dopuščale moči. Stresala sem ga zaradi načina, kako je govoril in zaradi tega, kako me je pogledal.

»Pač, pač,« sem izpregovorila, »brala ga bom, vrstico za vrstico, s teboj. V njem mora biti velikanska napaka. Morali so zanemariti kakšno izpoved v tvojo korist; sumljive okolnosti niso bile dovolj razložene; sumljive izpovedi niso bilo dovolj prerešetane. Globoko sem prepričana, da bi ponovno skrbno in vestno zasliševanje privedlo do resnice.«

Kaj vem, kaj znam!

135. Odkod izvira naša abeceda?

136. Kako se imenujejo japonski vitezi?

137. Katere živali uganjajo »p . . delstvo«?

•

138. Krog.

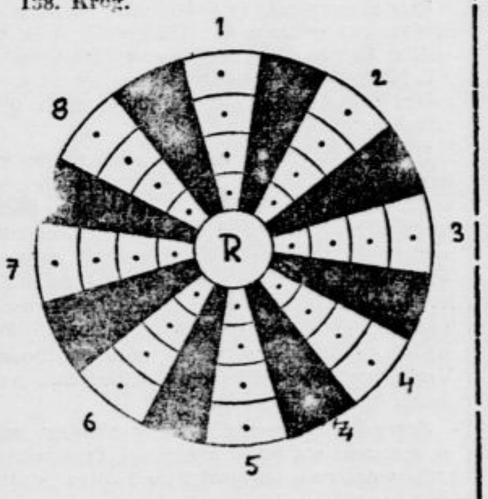

Sledeče črke: 10 a, 1 c, 2 d, 3 e, 2 g, 2 i, 2 k, 1 l, 1 m, 2 n, 1 p, 2 s, 1 t, 1 v, to je skupaj 32 črk, vstavi v zgornji krog namesto točk tako, da boš čital v radialnih vrstah:

1—5: vrsto zemljevidov,

2—6: kraj, kjer je Kir premagal svojega deda Astiaga,

8—4: tropsko rastlino,

7—3: kraj, kjer spravljamo drva.

Vsaka beseda ima po 9 črk, če upoštevamo srednjo črko R, ki je vsem skupna in že postavljena na svoje mesto.

• • •

Rešitev naloga 16. t. m.:

131 »Diskobolus« je po naše metalec diska, tiste športne discipline, o kateri pravijo, da je bil nje početnik starogrški športnik Miron (5. stoletje pred našim štetjem).

132 Izumitelj očesnega zrcala je bil slavni fizik Hermann von Helmholtz.

133. Shakespearov zamorec Othello je junak dveh italijanskih oper, ki sta jih zložila Rossini in Verdi.

•

134. Število »30«

(6 × 6) — 6 = 30,

(5 × 5) + 5 = 30,

3^3 + 3 = 30.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE!

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

NAVADA JE ŽELEZNA SRAJCA

— Oprostite, že dva dni čakam tu, pa nisem videl še nobenega vlaka, — pravi potnik postajenačelniku.

— Res je, toda jaz sem upokojeni postajenačelnik in na svojo hišo sem pribil desko z napisom »Postajališče«, da bi imel vsaj iluzijo, da sem še v službi.

•

RUBENSOVO PRESENEČENJE

Nekega dne je vstal stari Rubens iz groba in odšel v Rubensovo dvorano dvornega muzeja.

— Zelo lepo, — je dejal, — toda povejte mi, gospod ravnatelj, kdo je vse to naslikal?

•

OLAJŠEVALNA OKOLNOST

Sodnik vpraša obtoženca, če more povedati še kaj kar bi se lahko smatralo za olajševalno okolnost. Obtoženec: — Da, gospod sodnik prosim, da se upošteva mladost in neizkušenost mojega zagovornika.

•

PRED SODIŠČEM

Sodnik: — Obtoženec, kako je mogoče, da ste se tako napili?

Obtoženec: — Zašel sem bil v slabo družbo. Bili smo štirje in popili smo steklenico žganja. Trije izmed navzočih so pa bili abstinenti.

•

V ŽENITVENEM URADU.

Ženitni kandidat: — Rad bi mlado, lepo in bogato ženo.

Upraviteljica: — Razumem: vi hočete imeti ženo, ki bi vas v vsem dopolnjevala.

•

DOBER UČENEC

Jurček bi zelo rad imel sestrico.

— Potrpi malo, — mu pravi nekega dne mati, — če boš priden, jo dobiš.

— Kdaj pa? Jutri? . . .

•

TUDI IZHOD.

— Kaj praviš, kaj naj storim? Ponoči smrčim tako glasno, da se od tega sam večkrat prebudim.

— Nič lažjega. Hodi spat v sosedno sobo, pa boš imel mir.

•

ZAMORSKA SLUŽKINJA

Gospej ravnateljici so poslali iz posredovalnice za služkinjo čistokrvno zamorko. — Ali imate radi otroke? — jo vpraša.

— Pa še kako! Posebno pečene z zeljnato solato, — odgovori zamorka — in pokaže ostre, bele zobe.

S tuniške fronte: italijanski protitankovski top, pripravljen na strel proti sovražnim oklopnikom

JOŽETOM IN JOŽICAM za god NAŠ SPOMINSKI KRUŠNI KROŽNIK. — KLEIN, LJUBLJANA, WOLFOVA

SPORT

Medšolske sportne igre

Zadnji izidi v tekmah v odbojki med raznimi zavodi

Ljubljana, 17. marca

Tiskovni urad Fašistične zveze sporoča:

Tretje kolo medšolskega turnirja v odbojki, ki je bilo odigrano 13. marca, se je končalo z naslednjimi rezultati:

SKUPINA A (MOŠKI)

Učiteljišče je premagalo Trgovsko akademijo 10:3, 10:2. Srednja tehnična šola je premagala klasično gimnazijo 6:10, 10:0, 10:4, II. moška realna gimnazija je premagala IV. moško realno gimnazijo 10:6, 10:1, in I. moška realna gimnazija je premagala III. moško realno gimnazijo 7:10, 10:2, 11:9

Stanje: Srednja tehnična šola 6 točk, klasična gimnazija, I. moška realna gimnazija, II. moška realna gimnazija in učiteljišče po 4 točke, IV. mošk realna gimnazija 2 točki, III. moška realna gimnazija in Trgovska akademija po 0 točke.

SKUPINA B (MOŠKI)

I. mešana meščanska šola je premagala III. mešano meščansko šolo 10:0, 10:1, II. moška meščanska šola je premagala II. mešano meščansko šolo 10:6, 5:10, 10:5.

II. moška realna gimnazija je premagala klasično gimnazijo 10:6, 7:10, 10:7, IV. moška realna gimnazija je premagala I. moško meščansko šolo 10:2, 10:3 in I. moška realna gimnazija je premagala III. moško realno gimnazijo 12:10, 10:6, 10:5.

Stanje: I. mešana meščanska šola 6 točk, klasična gimnazija, II. moška realna gimnazija, IV. moška realna gimnazija, II. moška meščanska šola in I. moška realna gimnazija po 4 točke, III. mešan meščanska šola 2 točki, III. moška realna gimnazija, I. moška meščanska šola in II. mešana meščanska šola po 0 točk.

SKUPINA C (ŽENSKE)

Trgovska akademija je premagala učiteljišče 0:10, 11:9, 12:10, Trgovska šola je premagala II. žensko realno gimnazijo 10:7, 10:2, I. ženska realna gimnazija je premagala obrtno šolo 10:1 10:7 in Trgovska šola je premagala I. žensko realno gimnazijo 10:2, 5:10, 10:4.

Stanje: Trgovska akademija in Trgovska šola po 6 točk, I. ženska realna gimnazija 4 točke, učiteljišče 2 točki, obrtna šola in II. ženska realna gimnazija po 0 točk.

SKUPINA D (ŽENSKE)

I. mešana meščanska šola je premagala III. mešano meščansko šolo 12:10, 10:4, II. ženska meščanska šola je premagala II. mešano meščansko šolo 7:10, 12:10, 10:1, II. ženska realna gimnazija je premagala I. žensko meščansko šolo 10:0, 6:10, 10:5 in I. ženska realna gimnazija je premagala klasično gimnazijo 10:5, 5:10, 10:0.

Stanje: I. mešana meščanska šola 6 točk, klasična gimnazija I. ženska realna gimnazija in II. ženska realna gimnazija po 4 točke, I. ženska meščanska šola, II. ženska meščanska šola in II. mešana meščanska šola po 2 točki in III. mešana meščanska šola 0 točk.

Dva prazniška dogodka

Table-teniški turnir na Kodeljevem, nogometna tekma v Šiški

Sportno življenje pri nas se bo polagoma le razmajalo. Za jutrišnji praznik sta se priglasila dva prireditelja na dveh različnih terenih.

SK Mladika bo po tradiciji letošnje zimske sezone izvedla še en **table-teniški turnir** za prvenstvo Most in Kodeljevega. — Igrali bodo v naslednjih disciplinah: moštva, posamezniki in pari juniorjev ter posamezniki seniorjev, po možnosti pa tudi mešani pari. Sporel se začne na praznik popoldne ob 14. in se bo nadaljeval v petek dopoldne ob 9., potem v soboto popoldne ob 15. ter zaključil v nedeljskih dop. urah.

Za turnir so prijavljeni vsi najboljši ljubljanski igralci, tako da obeta biti kar se da zanimiv. Vstopnina bo nizka.

Razen table-teniških igralcev pa se bodo jutri, prvič letos, v popolni tekmi pokazali tudi nogometaši. Pobudo je dal **Hermes,** ki je povabil na svoj stadion v Šiški enajstorico **Marsa.** Da bo imela prireditev še privlačnejši okvir, je poskrbljeno tudi za predtekmo, v kateri bosta igrali enajstorici Marsa II in Žabjeka.

Tekmi bosta odigrani na Hermesovem stadionu jutri od 14. dalje.

Še iz nedeljske kronike

Nogomet prihaja zmerom bolj na plan

Že dolgo se nam tako dogaja, da smo z nedeljsko kroniko nekoliko v zaostanku, pa je včasi le prav, da nekoliko pogledamo okrog sebe, kako in kaj se drugi udejstvujejo v športnem življenju.

Brž ko je sonce malo bolj pogledalo na zemljo, že so na vseh koncih in krajih začeli tekati za okroglim usnjem. Ne mislimo na tiste, ki so zadnjo nedeljo enako počeli na travniku blizu Kolinske tovarne in smo se jih tudi mi spomnili v nekaj vrsticah temveč na tiste z naše bližnje in daljne sosešćine — razen po Italiji, katere bogati nogometni spored smo že obravnavali v torkovi številki.

V Mariboru na primer so gostovali Trboveljčani proti tamkajšnjemu železničarskemu moštvu in se po enakovredni igri vrnili v svoj revir neporaženi — po remisu 1:1.

Na Dunaju so ono nedeljo imeli tudi več prijateljskih tekem, med katerimi omenjamo: Post SG—Admira 2:1, Sportklub—Reichsbahn II 4:4 itd.

Brez presenečenja so se končali v nadaljnjem prvenstvena srečanja na Madžarskem, kjer je vodilni Csepel dobil partijo proti Kolosvaru s 3:1, Novosadčani pa so to pot naleteli na zelo trdega nasprotnika Szolnoka, ki so mu z 0:4 morali prepustiti obe točki.

Celjski tableteniški igralci so si v soboto in nedeljo pripisali še dva pomembna uspeha. V prvenstvu moštev štajerskega okrožja so gladko dobili prve tri igre proti Gradčanom in nato prepustili ostali dve točki brez boja gostom. Tudi v tem dvoboju se je pokazal v najboljši luči mladi Celjan Vrečič. V medmestnem dvoboju Celje—Gradec so prav tako zmagali domačini s 4:2, toda to pot je moral nadobudni Vrečič prepustiti svojo točko najboljšemu graškemu igralcu Rabitschu.

Zagrebška Concordia je konec minulega tedna gostovala v slovaški prestolnici. Prvo tekmo proti vojaškemu nogometnemu moštvu je dobila s 3:0, v drugi igri pa je morala kloniti pred lanskim državnim prvakom Bratislavo z 2:3.

*

Po odpovedi Italije je švicarska nogometna reprezentanca dobila v Hrvatski dobrega nadomestnika. Hrvati bodo nastopili dne 4. aprila v Curihu, teden dni pozneje pa bodo imeli spet mednarodno tekmo, in sicer proti Slovaški v Zagrebu.

Portugalska in Španija sta se sporazumeli za medsebojno nogometno tekmo, ki naj bi bila v Barceloni. Prireditev bodo bržkone določili na one dneve, ko bo v Barceloni proslava 450. obletnice povratka Krištofa Kolumba iz Amerike.

Bolgarski nogometaši se pripravljajo letos kar za šest mednarodnih tekem. Najprej se bodo dne 6. maja pomerili s Hrvatsko, nato pa 6. junija z Madžarsko, obakrat na svojem igrišču v Sofiji. Proti Slovaški nameravajo Bolgari nastopiti dne 12. julija v Bratislavi, potem pa še proti Rumuniji dne 19. septembra v Sofiji in za slovo od sezone še enkrat proti Madžarski dne 24. oktobra v Budimpešti. Načrti te vrste pa res niso kar tako!

Z Gorenjskega

V Gorjah se je pri zadnjem apelu poslovil okrožni vodja dr. Hochsteiner od dosedanjega skupinskega vodje Dippolda, ki je prosil za odpustitev. Vodstvo krajevne skupine je prevzel Leitner, vodja žage »Gorjana«.

Kranjskogorska krajevna skupina je vedno prva. Ob zadnjem obisku okrožnega vodja dr. Hochsteinerja v Kranjski gori je slednji govoril na apelu in ugotovil, da je kranjskogorska krajevna skupina vedno na prvem mestu. Pozval je strankine sodelavce k nadaljnjemu delu in želel za prihodnji čas enakih uspehov. Na javnem zborovanju je Kranjskogorčane opozoril na totalno vojno, ki pomeni tudi za gorenjsko prebivalstvo zmago ali pogin.

V Šmartnem pod Šmarno goro je imel predzadnji petek okrožni govornik Eixelsberger zborovanje kmetov, na katerem je živo razpravljal proizvajalna vprašanja. — V nedeljo je govoril v Tacnu okrožni vodja Kuss. Na zanimiv način je orisal politični in vojaški položaj in naloge, ki nastanejo za vsakega posameznika.

Na delovnem uradu v Kranju je bilo zadnje dni po poročilu »Karawanken Bote« sila živahno. Prihajale so Gorenjke iz vseh krajev z izpolnjenimi vprašalnimi polami in čakale, da pridejo na vrsto. Gorenjski tednik v nadaljnjem podčrtava nekatere primere požrtvovalnosti žena, za zaključek pa navaja tudi enega za smeh.

Major Schmidt v Kranju. Med mnogimi drugimi mesti in kraji je major Schmidt obiskal tudi Kranj in tam večkrat govoril na zborovanju. V spremstvu okrožnega vodje si je ogledal mesto in obiskal grad Okroglo, kjer so ga pozdravili pevci z učiteljišča. Na magistratu je častnega gosta sprejel župan Mörth. Priredil mu je zakusko, nakar je major Schmidt obiskal okolico. Zvečer je v prenapolnjeni dvorani Strankinega doma govoril prebivalstvu o svojih vojnih doživljajih.

Mesečni apel krajevne skupine v Kranju. Uvodoma je razpravljal o nalogah in dolžnostih blokovnih vodij organizacijski vodja Jungschafter. Krajevni šolski vodja prof. Kenda je nato zanimivo predaval o notranjem in zunanjepolitičnem položaju. Skupinski vodja Lösch je razlagal delovno službo. V svojem poročilu o zbirki za zimsko pomoč je izrazil veselje, da so Kranjčani razumeli resnost časa. Tovarišema Hahnu in Waidu je izročil knjižna darila za najboljše uspehe zbirke.

Nesreča z ročno granato. V petek popoldne so našli otroci pri igranju po jugoslovanski vojski puščeno ročno granato. 12-letna Rezika Pustovrhova iz Planine pri Kranju je stopila na granato, ki je eksplodirala in dekletce hudo poškodovala na nogah. Prepeljali so jo v bolnišnico na Golnik.

Turški proračun

Iz Ankare poročajo, da pripravlja turško finančno ministrstvo novi državni proračun za leto 1943/44. Novo proračunsko leto se prične s 1. julijem. V marcu se sestane novoizvoljena narodna skupščina. Državni izdatki so po novem proračunu zelo povečani. Zato se je pokazala potreba po novih dohodkih. Finančno ministrstvo pripravlja uvedbo stalnega davka na osebne dobičke. V zvezi s povečanjem državnih izdatkov pripominjajo v finančnem ministrstvu, da se je povečalo tudi število narodnih poslancev in sicer od 429 na 444.

V Istambulu so že končane priprave za nove parlamentarne volitve. Od 3. do 10. t. m. so bili razgrnjeni volilni imeniki. Volitve bodo pa od 14. do 20. t. m.

Poroka lichtensteinskega vladarja

Knez Franc Jožef II. se je poročil z grofico Georgino Wilczek

Predzadnjo nedeljo se je poročil knez Fr. Jožef Lichtensteinski z grofico Georgino Wilczek. Vse prebivalstvo Lichtensteina se je udeležilo poročnih svečanosti. Knežja poročna povorka je šla dopoldne iz vladnega poslopja v vaduško župno cerkev, kjer je opravila poročne obrede duhovščina na čelu s škofom Kristijanom Caminado. Knez je prišel v cerkev ob strani svoje metere princese Elizabete avstrijske, nevesta pa ob strani svojega očeta grofa Fedinanda Wilczeka. Se leli so člani vlade, deželnega zbona in drugi dostojanstveniki. Škof je po poročnih obredih v svojem govoru naglašal pomen vladarjeve poroke.

Po poroki je odšla povorka nazaj. Na rotovškem trgu v Vaduzu je bila glavna svečanost. Nastopila je lichtensteinska pevska zveza, potem je pa pozdravil knežji par v imenu prebivalstva podpredsednik državnega zbora dr. Otto Schädler, v imenu deželnih oblasti pa predsednik vlade dr. Josip Hoob. Za narodič kneževine Lichtenstein poleg Monaca in San Marina najmanjše evrovske državice, je bila knežja poroka velik dogodek. Vsa deželica je bila okrašena z zastavami in vlada je izdala v spomin na poroko posebno poštno znamko s sliko mladih poročencev.

Lichtensteinski knežji dom je eden najstarejših avstrijskih rodov, ki segajo njegovi začetki nazaj v 12. stoletje. Leta 1699. je dobil ta rod v svojo posest gospostvo Vaduz, kjer je vladal dotelj grof Hohenems. Potem je pa avstrijski cesar leta 1719. podelil gospostvu Lichtensteinu pravice kneževine. S tem so dobili lichtensteinski knezi v državnem zboru sedeže in glasovalno pravico. Lichtensteinski knezi so pa imeli poleg tega že od nekdaj veleposestva na Češkem in v Šleziji. Leta 1815. je bila kneževina Lichtenstein članica nemške zveze in leta 1866. je kot taka stopila v vojno proti Prusiji. Do krvoprelitve ni prišlo, ker so bile lichtensteinske čete prepozno avizirane, da bi se udeležile vojne. Poleg tega je pa nastala mednarodnopravna kurijoznost, kajti vojno stanje med Lichtensteinsko in Prusijo sploh ni nikoli prenehalo, kar je zakrivila površnost. Po razpustu nemške zveze je postala Lichtensteinska pravno povsem neodvisna. Bila je pa sicer v tesni zvezi z Avtro-ogrsko monarhijo, kjer so zavzemali lichtensteinski knezi visoka mesta kot ministri, vojskovodje in diplomati. Z avstro-ogrsko je imela tudi do njenega razpada skupen denar, poštno upravo in pravosolje.

Po letu 1919. se je ta deželica naslonila na svojega drugega soseda, na Švico, že prej je pa dobila nekaj notranjepolitičnih reform. Leta 1921. je dobila Lichtensteinska ustavo in postala je ustavna monarhija. Njen državni zbor šteje 15 članov. Tri imenuje knez osebno. Lichtensteinska ima tudi svojo vlado. Prebivalcev šteje 11.500. Deželica leži med Reno in zapadnim pobočjem Rhätikona med Predarlsko ter švicarskima kantonoma St. Gallen in Graubünden in je divje romantična. Od l. 1924. ima s Švico poštno in carinsko unijo. Obenem jo pa Švica zastopa tudi v konzularni in diplomatski službi v inozemstvu. Tudi v cerkvenem pogledu je povezana s Švico. Kneževina Lichtenstein spada namreč pod švicarsko dietezo Chur.

Med Švico in Lichtensteinsko so vladali že od nekdaj prijateljski stiki in temu razvoju je dal zdaj vladajoči knez Franc Jožef II. simoblični izraz s tem, da je leta 1938. uradno obiskal Cürich. Čeprav Lichtensteinska ni sestavni del švicarske državne uprave, spominja na stališče takozvanih »naklonjenih krajev«, ki so ga zavzemali pred zlomom in invazijo Francozov leta 1798. Vojna je te stike pod pritiskom gospodarske stiske še poglobila. Tako veljajo zdaj tudi vsi švicarski vojni predpisi na lichtensteinskem ozemlju. Prijateljski stiki med Švico in Lichtensteinsko so bili posvedočeni zlasti mel veliko poplavno katastrofo leta 1927, ko je švicarska vojska z vso vnemo pomagala reševati Lichtensteincem kar se je dalo. Od leta 1886. Lihtensteinska nima obvezne vojaške službe. Lichtensteinska živi tudi z Nemčijo v prijateljskih stikih.

Problemi vzgoje v Turčiji

V Ankari so zborovali oni dan turški profesorji. Njihovega kongresa se je udeležil tudi ministrski predsednik, ki je v svojem govoru med drugim izjavil, da sta bila duhovna in telesna vzgoja turške mladine do zadnjega neenotni. Vsak učitelj in profesor je poučeval mladino po svoje. Zato je manjkala turškemu narodu primerna podlaga za harmonično narodno življenje. Vrhovna prosvetna oblast si je zato prizadevala najti za pouk in vzgojo zvezo med individualizmom in kolektivizmom. Ustanovljen je bil vrhovni svet za splošno vjgojo in šolanje mladine. Ministrski predsednik je zaključil svoj govor z ugotovitvijo, da je po njegovemu mnenju učiteljski poklic med vsemi najlepši.

Nemški profesorji na turški univerzi

Univerza v Istanbulu je dobila za svojo filološko fakulteto tri nove stolice, tako da jih ima zdaj pet. Na nove stolice so bili povabljeni nemški profesorji in sicer prof. dr. Dietz z Dunaja za islamsko-turško umetnost, prof. Brückmann za nemško filologijo in prof. Kraus za helensko-grško filozofijo. Med novoizvoljenimi turškimi narodnimi poslanci so tudi trije profesorji istanbulske univerze, ki so morali v smislu turške ustave svoja profesorska mesta odložiti.

Volitve v Turčiji končane

Končne volitve v sedmo veliko turško narodno skupščino so šle po načrtu. Število kandidatov je bilo večje, kakor je število poslancev in tako so imeli volilci priliko, da niso volilne liste samo mehanično potrdili, temveč da so lahko svobodno zbirali med kandidati. Izmed bivših poslancev jih 29 ni bilo ponovno izvoljenih. V parlament pride 140 novih poslancev, torej skoraj tretjina. Največ glasov 2008 je dobil zunanji minister Numanj Nemedžoglu.

†

Umrla je gospodična

FANI LAP

vzgojiteljica

Pogreb bo v četrtek, dne 18. t. m. ob ½3. uri popoldne z žal — kapele sv. Jožefa — k Sv. Križu.

Ljubljana, Kamnik, 17. marca 1943.

SORODSTVO

VSAK naš naročnik je zavarovan

ALI ste poravnali naročnino?

Ogromna večina oglaševalcev se obrača na „JUTROV“ OGLASNI ODDELEK

†

V neizmerni žalosti naznanjamo, da nas je za vedno zapustil naš iskreno ljubljeni brat, svak in stric, gospod

CIRIL MALAVAŠIČ

trgovec na Vrhniki

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, dne 19. marca 1943 ob 15. uri popoldne iz hiše žalosti, Kolodvorska ulica na Vrhniki, na farno pokopališče.

Priporočamo ga v molitev!

Notranje gorice, Vrhnika, Little Falls, 16. III. 1943.

Žalujoče sestre: ALBINA, MICI, METKA, FRANCKA; brat: FRANCL — in ostalo sorodstvo

FRANCE NOVŠAK: 33

Nemir srca

ROMAN

Kristina je bila ženska, kakršne si danes ne upam več najti. Šele ko sem jo izgubil, sem vedel, kaj mi je bila. Njen porod je bil silno težak. Zdravnik me je vprašal, če je morda jezdila. Bil sem v teh stvareh precej neizkušen in ji nisem nikdar branil njene najljubše zabave. Toda prav to jo je menda uničilo. Porod je bil prezgoden in prišlo je tako, da je umrla z otrokom vred.

Nisem zmožen, da bi pripovedoval obširno o tem. Saj je moja rana že morda precej zaceljena, toda vsakokrat me iznova zaskeli v srcu.

Kristina je bila mrtva. Uničeno mi je bilo sleherno upanje, da bom imel srečno življenje.

Pokopal sem Kristino in z njo tudi vso mladost. Nenadoma sem bil star in siv.

* * *

Štiri leta sem samotaril na Dunaju in skušal pozabiti. Ni bilo mogoče. Podoba izgubljene sreče se je dvigala iz vsakdanjosti kot meglica. Lebdela je pred menoj in me spominjala na Dolenjo vas, kjer je doraščal moj sin.

Na Marto zdaj nisem več mislil.

Kako tudi! Živela je srečno s svojim možem in imela z njim poleg mojega že dva otroka.

Ni me več vzdržalo.

Napravil sem obupen sklep, da bom spravil sina kakorkoli k sebi. Če bi bilo treba, sem bil pripravljen tudi z najhujšimi sredstvi pridobiti svojo pravico. Ker mi je Kristina zapustila vse, sem lahko za dosego te pravice tvegal vse imetje.

Bolan od težkih misli in vznemirjen do blaznosti sem se naglo odpeljal v Dolenjo vas. Prej sem še hotel preudariti vse možnosti, ki bi mi dajale pravico vzeti sina k sebi. Zato sem sklenil obširno govoriti z župnikom.

Ko sem se ustavil s kočijo pred župnščem, so se z glasnim vriščem vsuli otroci iz šole. Še danes ne vem, kako se je moglo to zgoditi. Oba konja sta se splašila in kot divja zdirjala proti vasi. Šolarji so se vsi razen enega lahko hitro umaknili. Tega sta pa konja poteptala.

Drgetaje sem pristopil k telesu, ki je bilo še živo. Obkolili so me otroci, zbralo se je nenadoma mnogo ljudi. Bil je župnik, Marta, Jernej in drugi vaščani.

Videl sem, kako se je zlatih las držal prah in iz ranice na senceh mu je curljala kri.

Dvignil sem v naročje svojega otroka in mu hitel pomagati. Strgal sem z njega obleko in ga odnesel v šolo. Polivali smo ga z vodo, mu pomagali z umetnim dihanjem. Bilo je zaman.

Rudi je že umiral.

Umiral je, toda tudi jaz sem umiral.

In moja smrt bo težja kot njegova...

* * *

Tisti trenutek je bila v meni samo želja, da bi mogel proč. Toda telesne moči so me zapustile. Zbolel sem prav hudo in morda bi nikdar ne okreval, da me ni vsa vas stregla. Župnik se ni mogel premagati in je povedal ljudem zgodbo o mojem življenju. Šla je od ust do ust. Ljudje so spraševali vsak dan, kako mi je. Stregla mi je tašča, mnogokrat pa je prišla tudi Marta.

Zdaj me je spoznala popolnoma in mi odpustila.

Rudija pa sem dal, ko sem ozdravel, prepeljati na Dunaj in ga položiti h Kristini v grob. To željo mi je izpolnila Marta.

* * *

Dr. Rudolf Zidarič je končal. Utrnil je ogorek zadnje cigarete, ki si jo je bil prižgal in spregovoril.

»Mladi gospod, sedaj menda vidite, kakšna je moja želja. Napravite mi kip, ki ga bom dal postaviti na sinov grob. Ni treba njegove podobe, ta bi me morda žalostila.«

»«Razmišljal bom o tem, gospod doktor in vam javil.«

Umetnik je povzel.

Življenje vam ni prizanašalo doslej, gospod doktor. To nadkriljuje po svojih delih vsako umetnost.«

Odvetnik je vstal.

Pogledal je na uro in dejal.

»Žal vas moram sedaj pustiti. Pet je ura in kočijaž me že pričakuje. Osnutke pa bi rad videl, čim boste z njimi gotovi.«

Kipar se je priklonil in ga spremil do vrat, potem pa ga opazoval, ko je stopal počasi in utrujeno skozi vežo na cesto.

Tam je stopil v kočijo in dejal rezko.

»Peljite ... na pokopališče.«

* * *

Na nekem dunajskem pokopališču stoji spomenik, delo velikega umetnika. Nad grobom, ki ga nenehno razsvetljujejo begajoči plameni okroglih steklenih posodic, se dviga marmornati kerubov kip. Velik je kakor odrasel človek, ki je v premišljevanju rahlo sklonil glavo. Z rokama kaže na grob, kakor da vabi še nekoga v svojo žalostno bližino.

Njegovo lice preseneča slehernega gledalca z brezmadežno, svetniško lepoto, iz oči pa mu sije ljubezniva žalost v tolikšni sladkosti, da je ni mogel prezreti. Skrivnost razočarane ljubezni na licu tega keruba je vtisnjena v marmor s popolnostjo večnih umetnin.

Ta kerub sameva že mnogo let na istem mestu in strmi v grob, na katerem ni nikakega napisa. Plameni svetilk pa plapolagojo neprestano, ponoči še bolj skrivnostno kakor podnevi.

V teh lučih išče tolažbe nemir srca...

KONEC

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani